

Ağustos 1963
FİYATI: 1 LİRA
AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE ME
Profumo and
PROFUMO was interviewed
hours yesterday by Scot
investigating the case
phen Ward.
same time it was confirmed
had been to see Viscount
DAILY EXP
XX. asrı damgalayan olay
Christi
day
THURSDAY AUGUST
Quizze
men

Tasarruf
istikbalin
teminatıdır...
İŞ
EN
KUDRETLİ
BANKA
TÜRKİYE İŞ BANKASI
PARANIZIN...
İSTİKBALİNİZİN
EMNİYETİDİR

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Sayı: 476 Cilt: XXVII Yıl: 10

Sahibi
Mübin Toker

Yazı İşleri Müdürü
Kurtul Altuğ

Bu sayıda Yazı durulu
İç Haberler Kısmı : Metin Toker, Atilla Bartınlıoğlu, Güneri Cıvaoğlu, Egemen Bostancı ve Kenan Taşçıoğlu (İstanbul), Seyfi Özgenel (İzmir) - Magazin Kısmı : Jale Candan, Tüli Sezgin, Binin Anter, Hüseyin Korkmazgil - teknik: Daniyal Eriç - Sinema: T. Kakınç - Tiyatro: Lûtfi Ay, Naciye Fevzi - Spor: Vildan Âşir Savaşır-

Resim
Ali Parmak erli - Hakkı Tümgan

Fotoğraf
Sungar Taylaner

Klişe
Özdoğan Klişe Atölyesi

Yazı İşleri
Rüzgârlı Sokak No. 15/2
Tel: 11 89 92

İdare
Rüzgârlı Sokak No: 15/1
Tel: 10 61 96

Abone Şartları
3 aylık (12 nüsha) 10.00 lira
6 aylık (25 nüsha,) 20.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 40.00 lira

İlân Şartaları
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak: 1500 lira

AKİS Basın Ahlak Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

Dizildiği yer
Rüzgârlı Matbaa

Basıldığı yer
Milli Eğitim Basımevi

Basıldığı tarih
9.8.1963

Fiyatı 1 Lira

Kendi Aramızda.

Sevgili AKİS Okuyucuları,

Ankaranın tatili bitmiş bulunuyor. Bu haftanın başında Başbakan İsmet İnönü Başkente döndüğünde Türkiye için yeni bir devrenin açıldığı m Ankaranın çeşitli çevrelerinde hissedildi- Salı günü Hükümet ciddi ve önemi i bir toplantı yaptı, Koalisyonun iç meseleleri orada ele alındı. Siyasî takvimin Ağustostan itibaren **yıl** sonuna kadar gösterdiği şudur;

5-15 Ağustos: Koalisyon konusunda bir vaziyetin **atanıp** alınması

12 Ağustos: 1964 Plân ve Programı çalışmalarının başlaması

19 Ağustos: Meclisin toplantısı ve Sıkı Yönetim konusunda karar

Ağustos sonu: 20-21 Mayıs sanıkları hakkındaki hükmün tefhimi

Eylül ortası: Askerî Yargıtayın Sıkı Yönetim Mahkemeleri kararları üzerine eğilmesi

Eylül sona: Tasdılk edilmiş idam cezaları olursa bunların Mecliste **ele** alınması

Eylül sonu: Mahalli seçimlere ait propagandanın başlaması

Ekim: Mahalli seçimlere ait propagandanın kızışması

Kasım başı: Meclisin yeni dönemine başlaması

Kasım sonları: Mahalli seçimler

Aralık başı; Mahalli seçimlerin neticesinin ışığında memleketin siyasi durumunun alacağı şekil ve Koalisyonun istikbali

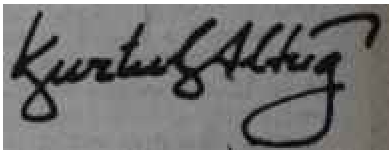
Görülüyor ki takvim doludur Bu takvimi, bütün açıklığıyla ve satıhta görülecek çok hâdisenin gerçek mâna ve mahiyetini belirterek sizlere Türkiyede bir tek yayın organı verebilecektir: AKİS. AKİS şimdi, bu önemli günlerde okuyucularını tatmin etmenin ve onlara, arzuladıkları ışığı verebilmenin gayreti içindedir. Bu münasebetle, herkes gibi tatile girmiş olan mecmuanın ekipleri de yeni bir canlılık içinde görevleri başına dönmüşlerdir.

Bu hâdise dolu günlerde gerçek istikametin ne olduğunu, olup bitenleri iyi takip etmenin ve yakından bilinenin verdiği imkânlarla sizlere gene AKİS bildirecektir. AKİS okuyucuları bir defa daha göreceklerdir ki mecmuaları bir çok şeyi evvelden haber vermenin çarelerini bulacaktır.

Ama temenni ederiz ki, oturduğu dalı kesip te düşen adamın hışmı kabilinden hışımlar gene neticeyi sebeple karıştırıp "Vay!. Düşeceğimi bil din, öleceğimi de bilirsin-." diye peşimizden adam koşturmasın.

Zira, şimdiye kadar hep böyle oldu da..

Saygılarımızla

içindekiler

Günlerin Getirdiği

Yurttan Akisler

Zabıta — Haftanın ortalarında Çarşamba günü. Ankarada Koç öğrenci Yurdu civarında oturan Maltepe semtinin sakinleri saat 16.60 de müthiş bir infilak sesiyle yerlerinden fırladılar ve sesin geldiği Onur Sokağa doğru koşmağa başladılar. Kısa bir süre sonra sokağın ortalarında kiremit linkli Pay apartmanının "Önünde yüzlerce kişilik bir kalabalık birikmişti- Her kafadan bir ses çıkıyordu. Kimisi infilâkin sebebinin bir saatli bomba olduğunu, kimisi de bir kutu merminin patladığını ileri sürüyordu. Fakat gerçek sebep ancak polisin işe el koymasından bir kaç saat sonra anlaşılabildi.

O sabah saat 6,30 da kahverengi elbiseli, esmer, uzun boylu bir adam Pay Apartımanmına gelerek kapıcının oğlu Recep Tutuşa bir çanta bırakmış ve:

"— Benim adam Hasan Koç. Bu çantayı ikinci katta oturan Mustafa Temele ver. Ben onun hemşehriyim" demişti-

Hiç bir şeyden şüphelenmiyen Recep te bir saat kadar sonra çantayı Mustafa Temele teslim etmiş, fakat Temel işleri sebebiyle öğleden sonra saat 16-50 ye kadar çantaya dokunmamıştı. Nihayet bu saatte çantayı açan Temel içinin fındıkla dolu olduğunu ve bir de kapalı kutu bulunduğunu görmüş ve kapağı açmak için zorlayınca ani bir patlamayla paramparça olmuştu.

Olay üzerindeki tahkikat derinleştirilince kutunun içinde dinamitten yapılan ve İkinci Dünya Savaşınca alınanların dolmakalemler üzerinde tatibik ettikleri, dokununca veya zorlayınca patlıyan basit yapılı bir bomba olduğu anlaşıldı. Ancak bundan bir süre Önce Ankaraya yerleşen ve serbest çalışan milyoner Mustafa Temelin ne sebeple öldürülmek istendiği tam olarak bir türlü anlaşılamadı- Şimdilik polisin elindeki tek delil, Temelin yakın arkadaşı Emlâkçi Yaşar Erdemcinin verdiği ifadeden ibarettir. Erdemci bu ifadesinde, milyonerin birinci karşı Haticenin Samsundan kendisine telefon ederek, "Düşmanları kocamı öldürmek için yola çıktılar. Haberiniz olsun" dediğini bildirmiştir-

Cinayet sebebinin bir kan dâvası olduğu sanılmaktadır.

İçişleri — Önümüzdeki aylarda İkinci Türk İdarecileri Kongresi toplanarak İdarede gerçekleştirilmesi düşünülen reformları tespit edecektir İdari bölünüşü vs düzeni yeni baştan düzenleyerek İdarede güvenilir bir işleyiş sağlamak üzere kongrede ele alınacak başlıca konular şunlardır:

a) İdare bölümleri: Bu konuda bir koordinatör valilik müessesesinin kurulması düşünülmektedir. Hazırlanacak bir kanun tasarısıyla çeşitli bakanlıkların bölge kuruluşları yeniden gözden geçirilecek ve koordinatör valiler bölgelerdeki iktisadi çalışmalarla P valileri arasındaki münasebetleri düzenleyeceklerdir.

b) İller Teşkilatı: Bucaklarda nüfus memurlukları kaldırılacak ve ahvali şahsiye işlemleri ilçe nüfus memurluklarına devredilecektir-

c) Valilik, kaymakamlık, bucak müdürlüğü ve mümasili görevlerde geçen her hizmet yılı için memurlara iki veya üç aylık bir itibari hizmet kıdemi tanınacaktır.

d) Mahalli İdareler: İl özel İdareleri ve Belediyeler için yeni kanunlar hazırlanacak, mahalli idarelerle genel idarelerin hizmet sahaları birbirinden kesin olarak ayrılacaktır.

e) Emniyet meselesi üzerinde de durularak bugünkü polis kadrosu ihtiyaçla orantılı olarak arttırılacak ve bu kadrodan büyük ölçüde fayda temini gayesiyle motorize ekipler fazlalaştırılacaktır. Polis teşkilâtında yapılacak bir diğer yenilik te nüfusu 100 bini asan şehirlerde kurulması düşünülen polis komuta merkezleridir. Bu merkezler şehrin çeşitli yerlerine konulacak ihbar telefonları ile daimi irtibat halinde bulunacaklardır.

Seyahatler — Taşrada bulunan vatandaşların Başkente gelme güçlükleri dikkate alınarak gerekli hazırlıkların tamamlanmasından sonra pasaportların illerden verilmesi kararlaştırılmıştır. Bu konuda bir açıklama yapan Emniyet Genel Müdürü Ahmet Demir, İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekatanın da aynı fikirde olduğunu söylemiştir. Bilindiği gibi 15 Haziran 1961 denbert pasaportlar Emniyet Genel Müdürlüğü kanalıyla verilmekteydi-

Dış politika — Türkiye, Moskovada imzalanmış bulunan "Nükleer silâh denemelerini kısmen yasaklayan andlaşma"ya katılmak kararını vermiştir. Karar, Kabinenin bu hafta başında yaptığı toplantıda alındı ve hiç kimse itiraz etmedi. Dışişleri Bakanı Feridun Cemal Erkin kusa bir izahat verdi, Bakanlar Kurulu anlaşanaya katılmayı uygun gördü. Zaten soğuk harbin azalmasını daima memnunlukla karşılayan bugünkü hükümetin böyle bir karar vereceği bilinmekteydi-

Andlaşmayı. Türkiye adına, muhtemelen Washington'da Türkiye Büyük Elçisi imzalayacaktır.

Dünyadan Akisler

Washington — Şimdiye kadar bilinen, hükümetlerin haydutların basına mükâfat koyduğuydu- Amerikadaki Cinayet Sendikasının liderleri, bu sendika hakkında Hükümete bilgi veren Joseph Valadhi'nin başına 100 bin dolar koymuşlar ve bunu cinayet âlemine ilân etmişlerdir. Bir sendika idarecisi ayrıca şu açıklamayı yapmıştır: "Eğer Valachi'yi biz kendimiz ele geçirirsek onu öldürmeyeceğiz. Ne yapacağımızı pek iyi bilmiyoruz ama, her halde kendisini bir süre emin bir yerde muhafaza edeceğiz!"

Valaohi'hin "Cosa Nosffa = Bizim Şeyler" adını taşıdığını söylediği gizli sendika Amerikadaki büyük cinayet ve soygun islerini düzenlemektedir ve bir hiyerarşiye sahiptir. Bunun bir çok mensubu polis tarafından bilindiği halde delil noksanı yüzünden bunlar ele geçirilememektedir. Valachi'nin verdiği bilgi bu caniler şebekesine karşı girişilmiş hareketi kolaylaştırmıştır. Ancak Adalet Bakanlığının da işi çok sıkı tutması bir çok haydudun dillerini çözmüştür.

Mamafih Valachi'nin başına Sendikanın resmen mükâsfat koyması bir nevi meydan okumadır.

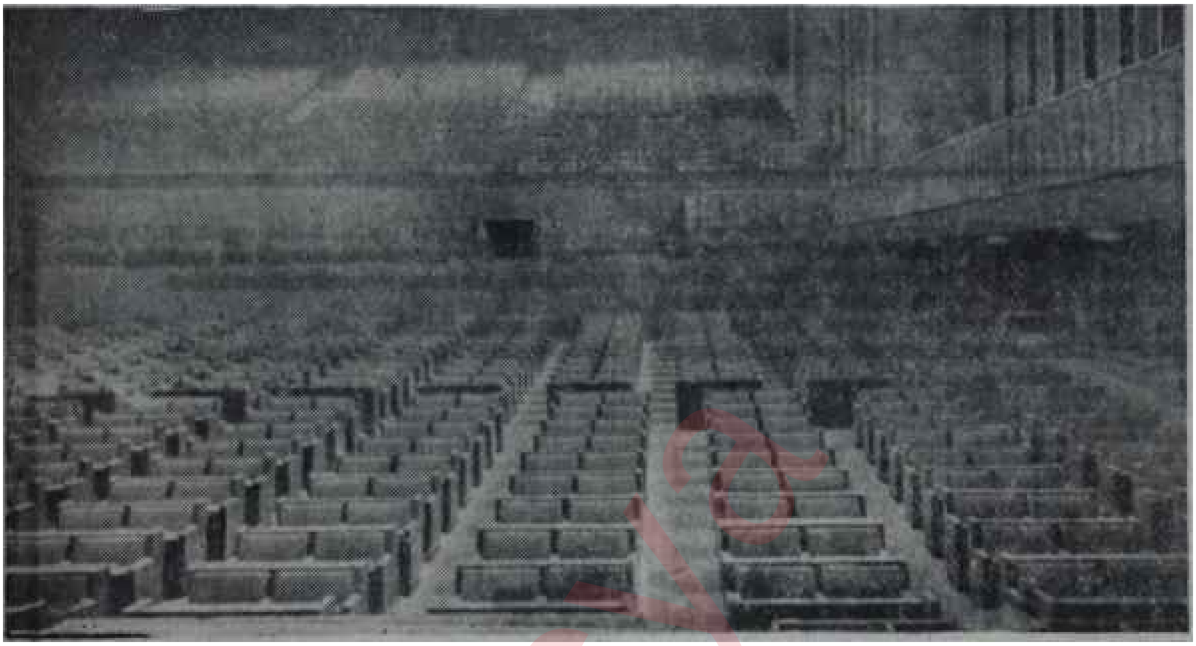
Bogota — Görülmemiş bir katliam Kolombiyaya dehşet saçmıştır. Bir yol üzerinde saklanan ve üzerlerinde askerî üniforma bulunan, elleri makineli tabancalı haydutlar ile kamyon ile bir yolcu otobüsünü çevirmişlerdir. Kamyonlarda 30 yol amelesi bulunmaktaydı- Haydutlar bu 30 amele ile otobüsün 15 erkek yolcusunu civardaki metruk bir çiftliğe götürmüşler ve hepsini Birayla, teker teker bıçaklamışlardır. Bıçaklanan 45 kişiden 43 tanesi ölmüştür.

Haydutların başı, kendisine "Yüzbaşı İntikam" adını vermiş bulunan William Angel Aranguren'dlr- Bu, Aranguren'in dördüncü feci katliamıdır. Ordu ve polis birlikleri kanlı katille çetesini aramaktadırlar.

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 10 10 Ağustos 1963 Sayı: 476 Cilt: XXVII

YURTTA OLUP BİTENLER

Tatilden dönecek olan milletvekillerini bekleyen B.M.M. toplantı salonu
Tekkeyi bekleyen çorbayı içer

Millet

Havanın harareti

Bu hafta Ankarada hava, uzunca bir süredir ilk defa olarak hararetli oldu. Bu hararet, her gün radyoların meteoroloji raporlarında söylenilen hararet değildir. O, saten devam etmektedir ve Başkent dahil, her yerde herkese rehavet vermektedir. Siyasî tansiyon, Alican tarafın" dan postalanmış. —Evet, postalanmış!— bir muhtıradan sonra Başbakanın Ankaraya dönüşüyle hafif bir gerginlik kazandı ve gözler C. H. P ile Y. T. P. ye çevrildi. Hele bir C. H. P. milletvekilinin, kendi G-rupuna bir takrir vererek konunun orada ele alınmasını ve bu Y. T. P. ile bir hükümet devam ettirmenin kabil olup olmadığının görüşülmesini istemesi gerginliğin dozunu arttırdı. 19 Ağustosta Meclis toplandığında siyaset kazanında daha çok şeyin kaynaması İhtimali bu hafta umumi efkarı şöyle bir alâkalandırdı. Ancak, mevcut istikrarın ve statükonun .en azından mahallî seçimlerin sonucu alınıncaya kadar devam edeceğine çok kimsenin inanması, o noktadan sonra da Türkiyede pek "beklenilmeyen şey" olmayacağı kanaatinin kuvvetli bulunması milisti fazla tedirgin etmedi.

Sadece, Meclis toplandığında milletvekilleri "hadiselerin, seviyesi" ne çıkamadıklan takdirde umumi efkârın kendilerine iyi not vermeyeceğinin vebu imtihanda iyi not alamamanın pahalıya malolacağının bilinmesinde fayda vardır. 20—21 Mayıs gecesi bir ateş çemberinden geçen parlemanter rejimin Türkiyede hem geniş halk kütleleri ve hem de memleketin sağlam kuvvetleri tarafından benimsendiği, tutulduğu görülmüştür. Fakat Parlemento, parlemanter rejimin yürütücüsü olarak geniş halk kütlelerinin vs memleketin sağlam kuvvetlerinin güvenine layık olmak mecburiyetindedir. Eğer milletin temsilcileri birbirlerine girerlerse, Reşat Özarda meselesindeki sorumsuzluk duygusunu hareketlerinin damgası yaparlarsa, çıkarmaları gereken ve memleketin ihtiyacı bulunan kanun ları ciddiyetle ele almazlarsa, hele kavgalar ve döğüşler, ekseriyet bulamamalar olursa demokratik rejimin savunucuları çok güç durumda kalacaklardır.

20—21 Mayıs gecesi ortaya çıkan, parlemanter rejimin tutulduğu, desteklendiği, savunulduğudur. 15 Ekim 1961 günü verilmiş oylarla kurulan Parlamento değildir. Hatta, bir bakıma, bu Parlamentoya rağmen bu rejim tutulmuştur.

Parlemanter rejimlerde Parlamento tatminkâr olmadığı zaman, bizde bir avuç sergüzeştçinin teşebbüs ettiği gibi radyo zaptedilip cakalı beyannameler yayınlanmadığı ve

"Alican Meselesi"

Türkiyenin bugünkü hükümet tarzıyla adam olmayacağı tezini kendilerine bayrak edinerek harekete geçmiş bir avuç maceracı, elinde silâhla sokağa fırlamış ve orada kıskıvrak yakalanmıştır. Şu anda bunların, adalet önünde hesapları görülüyor. Memleketin Uç büyük şehri, sıkı yönetim idaresi altındadır. Maceracıların kenarda kalmış taraftarları., kıstırılmış elebaşılarını mazur gösterme gayreti içinde ellerinden geleni yapmakta ve zihinleri bulandırmak için kapalı, açık çalışmaktadırlar. İsyan gecesi âsilerin radyoda okuttukları beyannamede, harekete geçme sebebi olarak "Türk Silahlı Kuvvetleri İhtilâl Genel Karargâhı adına Talât Aydemir" şu memleket panoramasını çizmiştir: "Gayesi ve vazifesi milletimizin kurtarıcısı ve cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Atatürkün ilkeleri ile çizdiği yolda yürümek ve milletimizi çağdaş uygarlık seviyesine u laştırarak refah, huzur ve güvenlik içinde yaşatmak olan Büyük Millet Meclisi ve onun hükümetlerinin mevcut anayasa ve kanunları hiçe sayarak partizan bir zihniyetle hareket etmeleri neticesinde ekonomik, sosyal ve politik hayatımızı tamamen felce uğratmışlar, millet ve devletimizin bekasını tehlikeye düşürmüşlerdir".

Bu panorama bir başından ötekine sahte olduğa ye memleketin sağlam kuvvetleri sahteliği mükemmelen bildikleri içindir ki maceracılar kendilerinden başka herkesi karşılarında bulmuşlar, bir kaç saat içinde kesin hezimete uğramışlardır. Maceracıların kenarda kalmış taraftarlarının şimdi zihinleri bulandırma gayretleri, panoramanın gerçek çok tarafı bulunduğu ve sahiden de politikacıların birbirlerine girip memleketin işlerini bir kenara ittikleri, millete ihanet ettikleri inananı yaratma noktasında düğümlenmektedir. Duruşmaların bitmek, hükümlerin verilmek ve bir ihtimale göre meselenin Büyük Millet Meclisi -hani, "millet ve devletimizin bekasımı tehlikeye düşüren" Büyük Millet Meclisi- ününe gelmek üzere olduğu bir sırada bu propagandaya kuvvet verilmiştir.

Her hangi bir kimsenin iyiniyetinden şüphe etmek hakkı her hangi bir kimseye verilmemiştir. Başbakan Yardımcısı Ekrem Alicanın lyiniyetinden şüphe etmek içinse, ortada gerçekten hiç bir kesin sebep yoktur. Ama, insaf ile düşünmek lâzımdır: Bir Başbakan Yardımcısı böyle bir konjonktür içinde fena niyetle hareket etmek istese, Ekrem Alicanın son davranışından başka türlü mü davranırdı? Eğer Alican bu konjonktürün farkında değilse gaflet içindedir, bu konjonktürü bildiği halde böyle davranmışsa dalâlete düşmüştür. Her iki ihtimalden de Başbakan Yardımcısının devlet adamlığı vasıfları, bir iyi notla çıkmış sayılmayacaktır. Cumhuriyet gazetesinden öteki Başbakan Yardımcısı Hasan Dinçere, iz'an sahibi herkesin Ekrem Alicana verdiği not bunun delilini teşkil etmektedir. Başbakan Yardımcısını bu tutumunda tutan, Mümtaz Faik Fenikten başkası çıkmamıştır. Bu da her halde öyle, yüksek bir grado teşkil etmemektedir.

Nasıl etsin ki, davranıştaki "takt noksanı" üzerinden akmaktadır.

Ekrem Alican, Başbakan İnönünün yardımcısı dır ve protokolde "1 Numaralı Yardımcı" sıfatını taşımaktadır. Bu sıfatla ne zaman istese, ama ne zaman istese Başbakanı görebilmek imkânına sahiptir. Nitekim bu arzuyu izhar ettiği bir tek defa, ama bir tek defa Başbakan kendisini kabul etmemezlik etmemiştir. Alican Başbakanı daima görebildiği gibi dalma bir kabine toplantısı veya Yardımcılar toplantısı da talep edebilir. Bir zarfın içine konulmuş olmasından başka gizliliği kalmamış bulunan "Alicanın Muhtırası"nda bahis konusu edilen hususların tartışılma, görüşülme yeri buralarıdır. Tabii, eğer gerçekte böyle bir husus varsa ve gerçekten bu hususa bir hal çaresi bulunması hulûs ile isteniliyorsa. Kaldı ki böyle bir hususun bulunduğu da, Hasan Dinçerin aklığı vaziyet karşısında ciddi şekilde şüpheye düşmüştür.

İdarenin partizan olduğu, bugün bütün partililerin ve bilhassa onların militanlarnın müşterek şikâyetidir. Ama bu şikâyetin esasını "Canım hep onlara, hiç bine yok" temasının teşkil ettiğini Alican nasıl bilmez? Alican nasıl bilmez ki C.H.P. Genel Başkanının derdi budur, C.K-M-P. Genel Başkanının derdi budur ve bu iki Genel Başkan kendi partilerinin karşısına geçip eski tarz iktidarların artık tarihe karıştığını, Demokrat İktidarın D.P. ye verdiğini hiç bir iktidarın kendi taraftarlarına vermeyeceğini, veremeyeceğini, kendilerinin de vermek arzusu taşımadıklarını söylemekle meşguldürler. Sadece A.P. Genel Başkanı, Allah selâmet versin Ragıp Gümüşpaladır ki tıpkı Ekrem Alican tarzında, İktidarın ortağıyken bir Muhalefet Lideri gibi Hükümeti partizanlıkla suçlamış, bu işi İçişleri Bakanını ithama kadar götürünce "Yahu, İçişleri Bakanı sizin partiden. Nasıl iş bu?" diye, ziyadesiyle hak ettiği alaylı cevabı Başbakandan almıştır. Şimdi Alican bir "Hükümete dahil Muhalefet Lideri" pozu ile umumi efkârın ve bilhassa kendi kompleksli partisinin karşısına çıkmaktadır ki hareketinin tam bir umumi tasvipsizlikle karşılanmasının temeldeki sebebi budur.

Alicanın asıl derdinin, Turhan Feyzioğlunun değil, memleketin sağlam kuvvetlerinin kendisine bir "1 Numaralı Başbakan Yardımcısı" muamelesi etmemesinden doğduğu bilinmektedir. Alican, Başbakanın kendisini elinden tutup bu kuvvetlerin karşısına götürmesini' ve "Haydi bakayım, bu çocuğa güvenin!" demesini istemektedir. Bu, İnönünün yapmayacağı bir şey de değildir. İnönü, yetmişdokuzuncu yaşındadır. Ama elinden tutulan adam tavşana kaç, tazıya tut demeyi akıllılık sanırsa bunu başkası farketmez mi ve farkettiğine gere İnönünün kudreti böyle bir güven hissini yaratmaya yeter mi? -

O İnönü ki bugün gerçek kuvvetini "Sözüne güvenilen adam" olmasından almaktadır ve ' muhaliflerine kadar herkes, İnönünün ağzından bir lâf çıktı mı onun mânâ ifade ettiğini bilmektedir. Bu, Alican için hâlâ bir ders teşkil etmemeli midir?

askeri idare kurulmadığı doğrudur. Ama aynı derecede doğru olan, memleketin ve milletin mukadderatının bir sorumsuz heyet elinde bırakılmadığıdır. Adına "Yeni Seçim" denilen şey bunun içndir.

Milletin temsilcileri Meclisin toplanrnak üzere olduğu şu günlerde bu gerçeği kafalarını bir köşesinde 'bulundurarak Başkente gelirlerse pek akıllıca, bir iş yapmış olurlar.

Kulağa Küpe...

Ticari deha !

Çok kimsede bir merak: Bir Başbakan Yardımcısı bir Başbakana söylemek istediğini, ilerinde Bakanlıklar postahanesinin damgası bulunan iadeli taahhütlü bir mektupla mı bildirir? Karşı karşıya oturup konuşmak diye bir usûl yok mudur ?

Ha, bakınız, bunu merak edenler Alicanın bir İktisat ve maliye mütehassısı olduğunu unutmaktadırlar. P.T.T. bir Y. T.P. li Bakana bağlıdır. Bu müessese kâr etmelidir. Nasıl kâr eder? Çok mektup taşırsa.. Bunun yolu nedir ? Herkesin birbiriyle mektuplaşması! O hal de. Başbakan Yardımcısı da Başbakana söyleyeceğini, hem de pahalı tarafından bir iadeli taahhütlü mektupla bildirir.

Pek mantıkî görünmedi, değil mi?

Bize de görünmedi.

Ama daha mantıki sebebi bulana, bir madalya!

Tabii, yaz sıcağını ileri sürmek hafifliğini yapmadan...

Koalisyon

Tavşan ve dağ

Başbakan Yardımcım Turhan Feyzioğlu, elindeki san zarfı ortadaki küçük, yuvarlak masaya fırlattı ve sakin bir şekilde :

"— Koalisyonun bozulması için ciddi bir sebep göremiyorum" dedi.

Sonra ciddileşerek devam etti:

"— İşte, protokol burada... Burada yasar ki, Feyzioğlu Bütçe içi yatırımlarla, Alican Bütçe dışı yatırımlarla ilgilenir. Feyzioğlu dış iktisadi görüşmelerde bulunur, Alican iç iktisadi meselelerle ilgilenir. İtham edilen Feyzioğlu hiç bir zaman selâniyeti dışına çıkmadı."

Sesi bozuk ve gözleri donuktu. "Bütçe dışı yatırım" dediği ise, iktisadî Devlet Teşekkülleriydi. .

Olay, haftanın ortasında Çarşamba günü Başbakan Yardımcım Feyzioğlumın odasında cereyan etti. Feyzioğlunu konuşmağa sevkeden. 1 numaralı Başbakan Yardımcısı Ekrem Alicanın Başbakan İsmet İnönüye hitaben kaleme aldığı malûm muhtıra idi. Muhtırada devamlı surette kendisinden bahsedilen Feyzioğlu, haftanın ortasında kendini savunmak zorunda kaldı.

"— Alican bir yandan İş olmad'ğından bahsediyor, bir yandan da eskileri unutmuş görünüyor" diye konuşan Fevzioğlunun, bu sözle anlatmak istediği, Mecliste ve Senatoda Plânın takdimiyle ilgili" müzakerelere ait bir meseleydi. O aralarda Bakanlar Kurulunda alınan bir karar gereğince. Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından hazırlanan Beş Yıllık Plânın takdimini, Plânlama Teşkilâtının başında bulunan Ekrem Alican yapacaktı. Alican Mecliste ilk takdim konuşmasını yaptı, sonra Senatoda da konuştu. Ama, tam müzakerelerin ateşlendiği bir sırada, Adapazarında vukubulan sel sebebiyle Başkentten ayılması gerektiğini bildirdi. Başbakan İnönü ile Feyzioğlu her ne kadar kendisine gitmemesi için ricada bolundular, Plân'n müzakerelerini ilgili Başbakan Yardımcısı olarak, kendisinin idare etmesi gerektiğini söyledilerse de, Alican:

Ekrem Alican
Badanalamalı mı, badanalamamal mı

"— Seçim bölgemde sel felâketi vardır. Gitmem gerekir. Kaldı ki, arkadaşım Feyzioğlu en az benim kadar bu işlere vâkıftır" cevabım verdi ve derhal Başkentten ayrıldı.

Böylece, Plânın müdafaasını yapma işi, 2 numaralı Başbakan Yardımcısı Feyzioğluna düştü.

İşte Feyzioğlunun, çarşamba günü yaptığı konuşmada hatırlatmak istediği bu idi. Durum böyleyken, bugün Alicanın bu kadar alıngan olmasının sebebi ne olabilirdi?

Başbakan Yardımcısı Alicanın, "Koalisyonun iyi işlemediğini, CHP nin partizanlık yaptığını, Feyzioğlunun her yerde kendisini sildiğini ifade ettiği muhtıra, sıcak Başkentte habersizlikten yanıp tutuşan gazeteciler için bir kevser şarabı yerine geçti. Manşetler, Koalisyonda bir sarsıntıdan bahsediyor, Alican ise gazetecilere beyanatlar yağdırıyordu.

İnönü, bu konuda yazılmak üzere bir şey söylemedi. Fakat Maltepeye gelen bir Hürriyet muhabiri kendisinden bir şey yazılmaması istendiği halde İnönüye şu cümleyi atfetti :

"— Ben böyle şeylere alışkınım."

Fakat mesele, diğer partiler içinde hiç de İnönünün karşıladığı şekilde soğukkanlılıkla karşılanmadı. Koalisyonun diğer bir ortağı bulunan CKMP 'nin başı Dinçer, haftanın ortasında AKİS muhabiri ile görüştü ve Koalisyon konusundaki fikrini söyledi.

İtidal unsura

3 numaralı Başbakan yardımcısı Hasan Dinçer, AKİS muhabirini CKMP nin Konur Sokaktaki Genel Merkezinin ikinci katında, Genel Baş kanlık odasında kabul etti. Saat 13' dü ve Başbakan Yardımcısı, Afyon Kongresi sebebiyle, Genel Merkezde bulunmaktaydı. Dinçere yöneltilen ilk soru şu oldu :

"— Alicanın muhtırasından sonra durumu nasıl görüyorsunuz?"

CKMP Genel Başkanı bir süre sus tu, sonra birden ciddileşerek:

"— Bir Koalisyon ortaklığı, tıpkı aile gibidir. Ufak tefek sızıltılar olabilir. Ama bütün bunlar müşterek anlayış içinde yapılacak görüşmelerle giderilebilir" cevabını verdi.

Dinçer bu suale cevap verdiği sırada Başbakanın başkanlığında yapılacak bir Koalisyon toplantısının tehir edildiğini, haber almıştı. Toplan tı Başbakanla üç yardımcısı arasında yapılacak ve son olaylarla, YTP nin

"Bir parti kuralım!"

Geçenlerde biri çarpık, öteki pek çarpık iki yazar ayını gün gazatelerinde birer yazı yazmışlardır Türkiyede bir ciddi muhalefetin bulunmadığından şikayet ediyorlardı. Muhalefet olarak iktidarın karşısında bulunanlar sadece hisleri ve ucuz menfaatleri körüklüyorlar, hiç bir fikir söylemiyorlar, mütemadiyen taviz verip demagoji yapıyorlar, bir tek memleket meselesi ele almıyorlardı- Tasarlar ele alınması gereken ve ele alınmayan hususları sıralamaktaydılar. Bu bakımdan Türkiyeye, her şeyden önce bir muhalefet lâzımdı. Böyle bir muhalefetle İktidar arasında cereyan edecek mücadeledir ki memleketi ileriye - götürecekti. Bugünkü şekliyle mücadele memleketi sadece geri istikamete itmekteydi.

Buraya kadar söylenilenlere itiraz etmek imkânı yoktur. Gerçekten C H P. nin karşısına İlerici. İsterse sosyalist, ay d m ve atatürkçü, isterse onun biraz sağında, isterse biraz solunda, ama sorumluluğunu müdrik bir parti çıkarsa ve bugünkü Muhalefetin yerini o alırsa demokratik hayat sıhhat kazanacaktır. Bu tez bu mecmuada her zaman savunulmuştur.

Ama şimdi bakınız, yazarlardan pek çarpık olanı nasıl devam ediyor Ve nereye geliyor.

Efendim, böyle bir muhalefetin kurulmasına C.H.P. li kadro raü~ r«aade etmiyor ki.. Ne zaman bu cephe teşkilâtlanır gibi olsa C.H. P. kodamanlarının sillesini yiyor ve perişan ediliyor. Biliyorsunuz, bu memleket aydınının C.H.P. den Sıtkı sıyrılmıştır. Bu memleket aydını başka çıkar yollar arıyor- Her seferinde C.H.P. kodamanları çıkar yolu kapatıyorlar. Demokrasi, Demokrasi- Bu cenabet, dünyada bir çeşit değil ki.. Ama hayır, yok mu bu C.H.P? Ne çekiliyorsa, onun bu muhalefeti kurdurtmama çabasından çekiliyor. Ama, on par mağımız yakalarındadır. Bize öyle fenalık ediyorlar ki..

Nasıl, pek çarpık yazarın vardığı netice?

Peki ama, bir küçük, pek küçük, küçücük bir nokta bu, mantık silsilesinde unutulmuş değil mi? C.H. P. hangi muhalefeti istemiyor? Su hesapla parti kuran muhalefeti: "Kurarız bir 14'ler partisi. Kasım Güleği de alıp halk içinde teşkilâtlanırız. Ondan sonra.."

"Ondan sonra seçime girip kazanırız ve idareyi alırız. Bir başka seçimde kaybedinceye kadar iktidarda kalırız. Millet o defa başkasına oy verirse onlar gelirler. Oyunun kaidesi budur" diye devam edecekler sanıyorsunuz, değil mi?

Hayır!

"..ondan sonra Ordu bir beyanname yayınlar, bizden gayrı bütün partileri kapatır, iktidarı da bize verir. İktidar bize verilince, memleketi hemen, ayak üstü ihya ediveririz. Öyle ya efendim, Demokrasi!, Demokrasi.. Bu cenabet, dünyada bir çeşit değil ki.."

Haa, niyet bu olunca, kısmetten yana ağızı havaya açmak lâzımdır. 20-21 Mayıs bu pek çarpıklara göstermiş olmalı ki Ordusu ve C.H.P. si, aydını -kara. aydını değil- ve halkı bu millet böyle sergüzeştlere toktur ve oyunun kaidesiyle demok ratik rejim devam edecektir.

Güveniyorsan kendine, hodri meydan Gel oynayalım. Ama sen, kumda oynamak istiyorsun ki, çöp batmasın. Olur mu, be birader!

Alican tarafından kaleme alınan muhtırası görüşülecekti. Ne var ki muhtıra sahibi Ekrem Alican, Ereğli tesislerini teftiş etmek üzere Çarşamba sabahı Ereğliye hareket etmiş- Ankaradan sır olmuştu!

Dinçere tevcih edilen ikinci sual şuydu :

"— Koalisyonda YTP, CHP den şikâyetçi. "Bu, Koalisyonda bir çatlaklığa sebebiyet verebilir mi?"

Dinçer bu suale açık bir şekilde cevap verdi: Hayır! Kendisi, Alican- muhtırasının Koalisyonda çatlaklıklar husule getirecek ciddi bir sebep olmadığı kanaatindeydi.

Fakat bir başka suale ayni rahatlık içinde cevap bulamadı. Sual şuydu :

"— Alicanın bu çıkışı yerinde midir?"

CKMP Genel Başkanı evvelâ derim derin düşündü, sonra gülümsedi ve nihayet şöyle dedi:

"— Vallahi, bu çok nâzik bir sual. Herhangi bir yanlış yoruma sebebiyet vermek istemem. Bu suale dikkatli cevap vermeliyim."

Fakat tatmin edici bir cevap yetine, koalisyon sisteminin tabiatından bahsetmeyi daha uygun buldu! Koalisyon da bir aile demekti. Elbette aile içindeki kırgınlıklar gibi kırgınlıklar Koalisyonda da vukubulacak, fakat sonra anlaşılacaktı.

Hemen arkadan yetişen bir başka sual, Dinçerin düşüncelerini vuzuha kavuşturdu.

Sualde şöyle deniliyordu:

"— Alican, CHP'nin partizanlığından bahsediyor ve YTP ile CKMP 'nin CHP'nin dümen suyunda gitmesinden yakmıyor. Ne dersiniz ?"

Hasan Dinçer

Ilık su

Dinçerin cevabı kesin oldu:

"— Şimdiki şartlar, koalisyon şartlarıdır. Tek parti devri kapandığı gibi, çok partili sistem içinde tek parti iktidarı da bahis konusu olamaz. Sistem koalisyon sistemidir ve bu sebeple mesuliyetler kadar selâhiyetler de ortaktır!"

Bundan sonra konu, CKMP'nin Koalisyondaki durumuna intikal etti. CKMP, halk arasında yaygın kanaate göre, Koalisyon içinde bir itidal unsuru vazifesi görmekteydi. Acaba CKMP bu muhtıra olayından sonra da ayni göreve devam edecek miydi?

Dinçer bu konuda şunları söyledi:

"— İtidal unsuru durumumuzu mı h af aza etmek niyetindeyiz. Daha doğrusu, böyle olmasını arzu ediyoruz. Karşılıklı görüşmelerde ufak tefek anlaşmazlıklar varsa, halledilecek tir,"

AKİS muhabiri son sualini sordu:

"— Alicana göre, CHP partizana hareket etmektedir. Siz de ayni kan atte misiniz?"

8 numaralı Başbakan Yardımcısı birden ciddileşti ve:

"— Bir niyet ve umumi tutum olarak böyle bir iddia ileri sürmek doğru olmaz. Ama münferiden pek tabii olarak bazı hâdiselerle karşılaşıyoruz. Koalisyonun devamı için, hangi parti partizanlık yaparsa diğerleri direnme haklarını kullanacak ve fakat ortaklık yürüyecektir" dedi.

İşin aslı

Dinçerin ifadesinde tam aksini bulan "Alicanın Muhtırası" meselesi, yazın sıcağından kavrulan Başkentte, bilhassa siyasi kuliste, pek yankı yapmadı. CHP'li bir yetkili, muhtıra hakkında şöyle dedi:

"— Alican hem sıcaktan, hem de teşkilâtının baskısından bunalmış olacak ki böyle bir iddia ile ortaya atıldı. Aslında ortada incir çekirdeğini dolduracak bir şey yoktur. CHP'de mesele konuşulmamıştır bile..."

Gerçi hakikat böyleydi ama, gene de bir takım CHP'liler meseleyi bir başka yönden ele aldılar. Onlara göre, Alican her fırsatta böyle birtakım iddialarla ortaya çıkıyor ve işleri karıştırıyordu. Bunun için bu defa hiç değilse bir tedbir düşünmekte fayda vardı. Tatilde Ankarada kalan milletvekillerinden Talât Oğuz-Mardin CHP milletvekili: bir önerge ile CHP Grup Başkanlığına müracaat ederek mesele hakkında CHP içinde bir Genel Görüşme açılması lüzumunu belirtti.

Oğuz, önergesinde, Hükümetin kuruluşundan bu yana Koalisyonun bir kanadını teşkil eden YTP'nin bu tip meseleler ortaya çıkararak Hükümetin çalışmasını köstekledigini ileri sürüyor ve artık buna bir çare aranmasının gerekli olduğunu ifade ediyorum.

Mardin milletvekili, haftanın baronda Sah günü, Anadolu Kulübünün yemek salonunda bir gazeteciye şunları söyledi:

"— Alican gene eski türküsünü ağırmağa başladı. CHP partizanlık apıyormuş. İşte yarın Mardine, senin bölgeme hareket ediyorum. Oradan vesikalarla döneceğim ve kimin partizanca hareket ettiğini ortaya oyacağım. Bu düpedüz, Hükümetin ılışmasına sekte vurmaktır."

Oğuz bir bakıma haklıdır. Alican, teşkilâtının "hiç bir iş yapmıyorsunuz, reyleri AP'ye kaptırıyorsunuz" sözleriyle ifade edilen feveranını bastırmak için çareyi İnönüye muhtıra kaleme almakta bulmuştur.

Talât Oğuz
Şamara şamar

Fakat - Alicanın bu taktiği haftanın başında iflâs etti. Başbakan İsmet İnönü, İstanbuldan Ankaraya döner dönmez, 1 numaralı Yardımcısını arattı. Alican Ankarada yoktu. Dördüncü aramada, Alicanın, Adar pazarında hafta sonu tatili yaptığı anlaşıldı. Salı günü saat 15'de yapılan Bakanlar Kurulu toplantısına ise Alican tamı tamına 45 dakika geç geldi. Kapıda kendisini gazeteciler karşıladılar. Bir -muhabir, Alicana, CKMP'li Başbakan Yardımcısının kendisi hakkındaki sözlerini nakletti ve bu konuda fikrini sordu. Alican bu suale açık bir çehre ile şöyle cevap verdi:

"— Ben beyanatı daha okumadan!"

Sonra merdivenleri çıkmağa başladı. Bu sırada yolu. Hürriyet gazetesinden bir muhabir tarafından kesildi. Muhabir Alicana:

"— Beyfendi, sizsin muhtıra veriş tarzınız bir parça yadırgandı. Koalisyon içinde olduğunuzdan, meseleyi kabine toplantılarına intikal ettirmenizin daha yerinde olacağı söyleniyor, ne dersiniz?" diye sordu. Alican suali, merdivenlerin son bar samağından cevaplandırdı:

"— Herkesin bir metodu vardır."

Bir başka muhabir, Alicanın arkasından:

" — Tıpkı Gümüşpalanın metodu, değil mi?" diye seslendi.

Fakat 1 numaralı Başbakan Yardımcısı bunu herhalde duymadı'!..

Haftanın başındaki Salı günü yapılan Bakanlar Kurulu toplantısında Koalisyonla ilgili tak kelime sarfedilmedi. Ertesi gün İnönü, saat 10.45'de Hasan Dinçeri çağırttı ve kendisiyle muhtıra konusunu görüştü. Üç Başbakan Yardımcısının katıldığı bir ortak toplantı yapılması kararma varıldı. Fakat Alican, Demir ve Çelik tesislerini teftiş etmek için Çelikbaş ile birlikte Karabük ve Ereğliye gittiğinden, toplantı yapılamadı.

Koalisyonla ilgili toplantı muhtemelen haftanın sonunda yapılacaktır. Gerçek şudur ki, bu toplantının adı hiç bir zaman "Koalisyonun kaderini tayin eden toplantı" olmayacaktır.

Dış Yardım

Aceleci bir zat

France Press'ın Ankara muhabiri İlhama Şükrü Pojatay yerinden fırlayarak bir solukta Hazine Genel Müdürü Memduh Aytürün yanına yaklaştı ve:

"— Bir dakikanızı daha istirham edeceğim beyefendi, kısa bir sualim yar. Bir dakika lütfen"' dedi.

Aytür önce oturduğu koltukta rahatsız rahatsız kıpırdandı, yüzünü buruşturdu ve sonra başını sallıyarak, kelimeleri ağzında gevelercesine bir şeyler mırıldandı. Salonu dolduran gazeteciler Aytürün sözlerinin ancak son birkaç kelimesini işitebildiler:

"— Peki, sorun, ama çok kısa olsun lütfen..."

Polatay biraz bozuldu ama, geni de fırsatı kaçırmak istemedi ve kendine has konuşma tarzıyla kelimeleri çabuk çabuk telaffuz ederek:

"- 5 Yıllık Planda öngörülen hedeflerden biri olan yüzde 7 kalkınma hızına bu yıl erişilebilecek midir? Bu hususta Konsorsiyum- Başkanının fikri nedir?"

Aytür bu sefer, yüzünde geniş bir tebessümle Konsorsiyum Başkana Von Mangoldt'a eğildi ve Polatayra sorusunu İngilizce olarak tekrarladı. Doğrusu, bu kadar kolaylıkla cevaplandırılabilecek bir soruyla karşılaşacağını ummamıştı. Konsorsiyum Başkanı, Polatayın sorusunu hiç acele etmeden, tipik bir alman ak sanıyla ayakta cevaplandırdı:

"— Şimdiden yüzde 6 oranında bir hıza ulaşmış durumdasınız. Plan-

da öngörülen yüzde 7 kalkınma hızının da gerçekleşeceğini zannediyorum."

Bu sözlerden sonra Aytürle Mangoldt kapıya doğru ilerlediler ve birkaç saniye sonra Maliye Bakanlığı" nın ikinci katındaki koridorun sonlarında kayboldular. Gazeteciler şaşırmışlar, bu alâminüt bas:n toplantısına ve hele Aytürün aceleciliğine hiç bir mâna verememişlerdi. Birkaç kişilik küçük gruplar halinde Bakanlığı terkederlerken hâlâ, daha önce hazırladıkları, fakat sormağa fırsat bulamadıkları sorular üzerinde münakaşa ediyorlardı. Bu sırada takvim 7 Ağustos Çarşambayı gösteriyordu.

ten saatten birkaç dakika sonra, 16,05'te başladığı zaman evdeki hesabın çarşıya pek uymadığı görüldü. Mangoldt, kısa bir süre önce türkçe metni gazetecilere dağıtılmış olan konuşmasını ingilizce olarak okuduktan sonra:

"— Başka bir odada Maliye Bakam Ferit Melenin de iştirakiyle yapılan bir toplantıdan kısa bir müddet için ayrılarak buraya gelmiş bulunuyoruz. Tekrar toplantıya dönmek mecburiyetindeyiz. Bu sebeple suallerinizin kısa ve detaylara girmeden cevap verilebilecek nitelikte olmasını rica ederim" dedi.

Bu sözler, salonu dolduran gazegülümsedi. Zira soru daha çok Türkiyedeki çalışmaların tamamlanmasına bağlıydı. İlk salvo pek tesirli sayılmazdı. Nitekim Başkanın cevabı da kısa ve sarih oldu:

"— 1964 Programını ana hatlarıyla gördüm. Program önümüzdaki haftalar içinde Yüksek Plânlama Kurulunca ele alınacak ve Hükümetteki görüşmelerden sonra, Eylül ayının başlarında bize intikal edecektir. Bundan sonra ise üye devletlerin gerekli incelemelerde bulunabilmeleri için çalışmalara bir ay kadar ara verilecek ve Konsorsiyum ancak Ekim başlarında toplanabilecektir."

Ulus muhabirinin ikinci sorusu şu

Konsorsiyum Başkanı V. Mangoldt Plâncılarla bir masa başında

"Kendine yardım edene, Allah da yardım eder"

Soru yağmuru

O sabah Maliye Bakanlığından Ankaradaki bütün gazete bürolarına tek tek telefon edilerek öğleden sonra saat 16'da Konsorsiyum Başkanı Von Mangoldt'un bir basın toplantısı yapacağı bildirilmişti. Pazartesi günündenberi devam eden çalışmalardan sonra zaten beklenen bu toplantı, basın mensupları için bir sürpriz teşkil etmedi. Gazeteciler şöyle bir hafızalarını yoklıyarak Konsorsiyumla ilgili meseleleri hatırlamağa çalıştılar, sormak istedikleri soruları not defterlerine tespit ettiler. Mangoldt'u iyice terletmek istiyorlardı. Ancak toplantı, tespit edi-

teciler üzerinde,. kelimenin tam anlamıyla, bir soğuk duş tesiri yaptı. Söz sırası kapmak üzere her kafadan bir ses çıkmaya başladı. Bu kargaşalık arasında ilk soruyu sormak, Ulus gazetesi muhabirine nasip oldu. Muhabir sorusunu, hiç acele etmeden, kelimelerin üzerine basa basa sordu:

"— Beş Yıllık Plânın 1964 Yılı Programı dış finansmanının temini için gerekli çalışmalar başlamış mıdır? Bu konu ile ilgili olarak ilk resmî Konsorsiyum toplantısı ne zaman yapılacaktır?"

Mangoldt soruyu ingilizce olarak Aytürden dinlerken keyifli keyifli

oldu:

"— Türkiyenin plânlı kalkınma devresine girmiş olması, yabancı ülkelerde nasıl bir tesir uyandırmıştır ? Bu hareket Türkiyeye olan itimadı arttırmış mıdır?"

Mangoldt bu sorudan da memnun kalmıştı. Kısa bir süre duraklादıktan sonra:

"— Beş Yıllık Plânda mütabıkız Ancak böyle bir hamle büyük bir gayret ve çalışma mahsulü olduğundan, bir-iki yıllık tatbikattan sonra kolayca bir şey söylemek ne dereceye kadar mümkün olur, bilmiyorum? Ancak, vakit henüz erken olmakla beraber, kalkınma hareketle

V. Mangoldt'un basın toplantısı

Açık kalbin açık sözü

rinizin dış dünyada bıraktığı akisler müspettir, diyebilirim" cevabını verdi,

Bu arada sözü Milliyet gazetesi mu habiri aldı ve:

"— Konuşmanızın sonlarına doğru, Türk Hükümetinin, milli ekonomide kaydedilen büyük hamlelerin memleket ekonomisine getirebileceği tehlikeleri idrak ederek gerekli tedbirleri zamanında almaya hazırlıklı bulunduğunu da memnuniyetle muşahede etmiş bulunuyoruz, dediniz. Burada işaret ettiğiniz tehlikelerden kasıt enflâsyon mudur?" dedi.

İşte bu soru, Mangoldt'u en çok heyecanlandıran soru oldu. Konsorsiyumun yaşlı Başkanı bir süre durakladı ve meseleyi bir takım yuvarlak sözlerle geçiştirmeye çalıştı. Ancak Milliyet muhabiri tatmin olunmamıştı:

"— Ama bu sözler benim soruma cevap teşkil etmiyor ki " diyerek, sorusunu bu sefer de ingilizce olarak tekrarladı.

Mangoldt çaresiz, meseleyi başından alarak, oldukça uzun süren -Mangoldt'un ilk cevabının tatminkâr olmayışınnı bir sebebi de uzun cevaplardan kaçınması ve toplant--nın bir an evvel sona ermesini istemesidir- bir izaha girişti.

Enflâsyondan bahsetmediğini, fakat, tıpkı fazla çalışan bir motörün kızması gibi, ekonomik akımın lüzumundan fazla olmasının da bazı tehlikeler tevlid edebileceğini belirtti ve Türkiyedeki iktisadi teşebbüslerin sadece devlet sektöründen ibaret bulunmadığını, özel sektörün kontrolünün de hayli güç olması sebebiyie bu sözleri söylemek lüzumunu hissettiğini uzun uzun anlattı. Sonra da:

"— Bununla beraber, Türk Hükümetinin bütün bu tehlikeleri önleyecek tedbirleri almış olduğunu memnuniyetle müşahede ettim" dedi.

Milliyet muhabirinin ikinci sorusu tamamen, Konsorsiyumu teşkil eden ülkelerin iç bünyeleriyle ilgili teknik bilgilere inhisar etti. Gazeteci, Mangoldt'tan, yapılacak yardımların faiz hadlerini ve vadelerini tespit etmek üzere devam eden ikili müzakerelerde Türk Hükümetinin ileri sürdüğü şartların kabul edilip edilmediğini sordu. Mangoldt, bu soruyu:

"— Şunu dikkate almak gerekir ki yapılacak yardımlar üye devletlerin ceplerinde değildir ki çıkarıp versinler. Her devletin kendine mahsus kanunları ve nizamnameleri var. Yapılan yardımlar ancak bu kanunlar çerçevesi dahilinde gerçekleşebilmektedir. Bu devletler arasında, arzu etse dahi, bağlayıcı kanunları sebebiyle, Türk Hükümetinin istediği yardımları yapamayacak olanlar da vardır. Bununla beraber, hepsi de Türkiyeye yardım etmek için Konsorsiyumun çatısı altında birleşmişlerdir.

Ayrıca, sözlerime şunu da ilave etmek isterim: Okyanus memleketleri, Plânın tatbiki ve Türkiyenin kalkınması için gayret etmektedirler. Başarınız hepimizin başarısı olacaktır" sözleriyle cevaplandırdı.

Sıvanan kollar

İçinde bulunduğumuz haftanın ilk üç günü, bilhassa Devlet Planlama Teşkilâtı ve Maliye Bakanlığı mensupları için son derece yoğun bir çalışma devresi oldu. Özellikle Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarı Ziya Müezzinoglu ve Hazine Genel Müdürü Memduh Aytür bu üç gün zarfında Konsorsiyum kanalıyla sağlanacak dış yardımın mesuliyetini bütün ağırlığıyla omuzlarında hissettiler. Salı günü Devlet Plânlama Teşkilâtı ve Çarşamba günü de Maliye Bakanlığında yandan toplantılarda Konsorsiyum Başkam Mangoldt'a Beş Yıllık Plânın 1963 ve -hazırlanmakta olan- 1964 Yılı Uygulama Programlarıyla, para, vergi, kredi politikaları, İktisadi Devlet Teşebbüslerinin Reorganizasyonu Kanunu ve Devlet Yatırımlar Bankan Kanunu tasarıları hakkında bilgi verildi. Türkiyenin genel ekonomi politikası izah edildi. Bu arada dış yardım konusu da ele alındı ve Konsorsiyum toplantısından evvel gerekli müspet zeminin hazırlanması için Von Mangoldt'un Eylül ayı ortalarında Washington'a giderek Dünya Bankası ve Milletlerarası Para Fonu toplantılarına katılması kararlaştırıldı.

Mangoldt', haftanın ortalarında Çarşamba gecesi, Maliye Bakanı Ferit Melenin Ankara Palasta verdiği bir kokteyli müteakip Ankaradan ayrıldı. Konsorsiyum Başkanı 16 Ağustosa kadar Türkiyede kalacak ve bu süre zarfında Nevşehir Ürgün, İzmir, Aydın, Manisa ve İstanbula gidecektir.

Adalet

Günaydın

Orta boylu, kır saçlı, kır bıyıklı, beyaz vigon kostümü içinde son derece şık adam, edayı dolduran gazetecilere bir göz gezdirdikten sonra muzip bir tavırla sağ elinin işaret parmağını havada sallıyarak :

"—Gördünüz mü? Bir de Adalet Bakanlığı çalışmıyor diye şikâyet edersinizi işte bir çırpıda size hazırlık safhası tamamlanan tam 7 tane

kanun tasarısı hakkında bilgi verdim" dedi .

Olay haftanın başlarında Salı günü Adalet Bakanlığının ikinci katındaki hayli eski bir zevkle dekorize edilmiş • olan geniş Bakan edasında geçti.

Orta boylu kir saçlı adam Adalet Bakanı Abdülhak Kemal Yörüktü.

O sabah erkenden Başkentteki bütün gazete bürolarına tek tek telefon edilerek saat 11'de Yörükün bir basın toplantısı yapacağı bildirilmiş, fakat toplantının konusu açıklanmamıştı. Ancak bir kaç açıkgöz gazeteci Bakanın yeni tasarıları Basına açıklayacağını öğrenip arkadaşlarına fısıldayınca toplantının sürpriz tarafı kalmadı. Ama basın mensupları toplantıdan ayrılırken gene de keyifliydiler. Zira Meclisin tatile girmesiyle beraber yazacak bir şey bulamıyor, çaldıkları her kapıdan eli boş dönüyorlardı. Bu bakımdan Yörükün toplantısı gazetecilerin yüzünü biraz olsun güldürmeğe kâfi geldi. Gazetelerine dönüp yazı makinelerinin başına oturduklarında ekserisi derin bir oh çekerek:

"— Allah Yörükten razı olsun" demekten kendilerini alamadılar.

Haftalarca süren bir durgunluk'tan sonra Hükümet nihayet uyanmıştı.

Sabrın sonu

Yörükün basın toplantısında ana hatları ile açıkladığı tasarılarla ilgili hazırlıklar aslında bundan İki. yıl kadar geriye uzanmaktadır. O tarihte başlayan ilk çalışmalar yeni Anayasanın sevkettiği prensiplere paralel olarak çıkarılması gereken kanunlara inhisar etmiş ve bilâhare çeşitli müesseselerde görülen bozuklukların da tanzimi düşünülerek bu konuda da reformlar yapılması kararlaştırılmıştı.

Tasarıların temel prensipleri, Yargıtay, Yüksek Hakimler Kurulu ve Adalet Bakanlığı temsilcilerinden müteşekkil 18 kişilik bir komisyon tarafından tespit edildi. Bir buçuk yıl kadar süren —Bu arada Bakanların değişmesi ve yeni bir Koalisyon Hüküm etinin kuruluşu, çalışmaların bir süre inkıtaa uğramasına sebep olmuştur— komisyon çalışmalarından sonra ana hatlarıyla belirli hale gelen tasan taslakları, üzerinde gerekli rötuşlar yapılmak ve detayları tespit edilmek üzere Adalet Bakanlığına sunuldu. Bu tarihten sonra bakanlık keşif bir çalışma devresine girdi. İlgili daireler sayılan 10'u bulan kanunlar üzerinde incelemeler yaptı, çeşitli kuruluşların mütalâaları alındı ve nihayet altı ay kadar süren bu çalışma devresi sonunda 8 tasarı —Bunlardan İcra ve İflâs Kanunu komisyondan geçerek Millet Meclisine intikal etmiştir— Hükümete sunulmak üzere tamamlandı. Henüz tamamlanamıyan diğer üç tasarı —Hukuk Muhakemeleri Usulü, Ceza Muhakemeleri Usulü ve Avukatlık Kanunu— üzerindeki çalışmalar devam etmektedir.

Adalet terazisi

Yörükün açıkladığı tasarılar arasında en ilgi çekici olanı Patronaj Kanunudur. Sert ve köhne ceza sistemini'bir kenara iterek topluma hizmet ve islâh noktasından hareket eden kanun, hükümlüleri toplum hayatı ve düzenine alıştırmak, böylece suçluyu mükerrerlikten korumak, tahliyeden önce ve sonra manen desteklemek, kalkındırmak, suçluların aileleriyle olan münasebetlerini düzenlemek amacını gütmektedir. 22 maddeden müteşekkil kanunda, bu amaçtan gerçekleştirmek üzere umumi menfaate yararlı demeklerin hak ve üstünlüklerinden, faydalanabilecek nitelikte tüzel kişiliği haiz müstakil Koruma Meclislerinin Kurulması karar altına alınmaktadır.

İllerin birbirine olan yakınlıkları ve nüfus hacmi dikkate alınarak Türkiyenin 25 yerinde kurulacak olan Koruma Meclislerinin faaliyeteri iç koruma ve dış koruma olarak ballıca iki grup altına toplanmaktadır. Hükümlülerin cezalarının infazı sırasında manevi kalkınmalarını ve toplumsal hayata dönüşlerin hazırlamak, aileleriyle olan münasebetlerine bir düzen vermek ve gerekirse acelelerine yardım yapmak meclislerin iç koruma faaliyetlerini, cezaları infaz veya meşruten tahliye edilen hükümlülerin cemiyete intikallerini sağlamak ve yeniden suç işlemelerini önlemek amacıyla yapılan yardımlar ise dış korumayı teşkil etmektedir. Tasarıda ayrıca serbest hayata dönen hükümlülere iş temini ile ilgili hükümler de sevkedilmiştir. Bu hükümlere göre Devlet il ve belediyeler tarafından işletilen iş yerleri ile İktisadi Devlet Teşekkülleri ve İş Kanununa tabi yüz kişiden fazla-

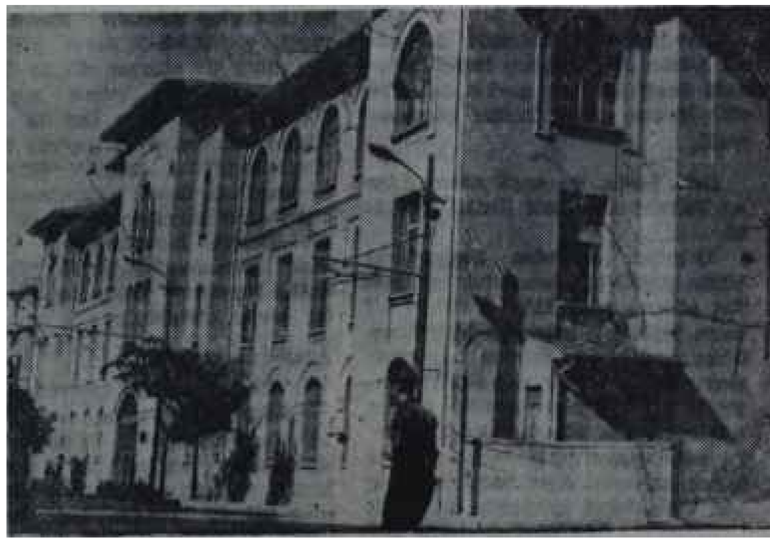
Adalet Bakanı Yörük basın toplantısında

Işığa açılan pencere

işçi çalıştıran iş yerleri kadrolarındeki her yüz işçiye mukabil en az bir kişi olmak üzere Koruma Meclisleri tarafından hükümlüleri de çalıştırmağa mecbur tutulacaklardır.

Hazırlanan tasarılar arasında Kat Mülkiyeti Kanunu Tasarım da tatbikatta görülen karışıklıkları önlemek bakımından son derece önemlidir. Bir binanın daire, kat, dükkân, iş bürosu gibi bağımsız bölümleri üzerinde mülkiyet hakkının tesisine Medeni Kanun müsaade etmediğinden, dolambaçlı yoldan, yani müşterek malikler lehine bağımsız bölümler üzerinde irtifak hakları tesisi suretiyle kat mülkiyetinin teminine çalışılmış ve bu şekildeki mülkiyete konu teşkil eden binaların adedi bilhassa Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük şehirlerde yüksek bir sayıya ulaşmıştır. Ancak bir takım dolambaçlı yollarla temin edilen kat mülkiyeti, şahsı binanın bağımsız bir bölümü üzerinde gerçek malik yapamamaktadır. İşte yeni tasarı bu ihtiyaca cevap verebilmek amacıyla ve bugüne kadar olan tatbikat ile bilhassa halkın kat mülkiyetine verdiği manâ gözönünde tutularak kaleme alınmış, ihtiyaçlar ve halk psikolojisi esas alınarak bunlara uygun en sade sistem tercih edilmiştir. 7 bölüm ve 58 maddeden müteşekkil tasarının getirdiği yeniliklerden biri kat irtifakı müessesesidir. Yapılmakta veya ileride yapılacak olan bir binanın aynı nitelikteki bölümleri üzerinde yapı tamamlandıktan sonra geçilecek kat mülkiyetine fiili ve hukuki bir zemin hazırlamaya hizmet edecek olan bu irtifak hakları tatbikattaki büyük bir boşluğu dolduracaktır. Tasarıda kat mülkiyeti ise "tamamlanmış bir yapının kat, daire, iş bürosu, dükkân, mağaza, mahzen, depo gibi bölümlerinden ayrı ayrı ve başlı basına kullanılmaya elverişli olanlar üzerinde o gayrimenkulün maliki veya ortak malikleri tarafından bu kamın hükümlerine göre kurulan bağımsız mülkiyet hakkıdır" seklinde tarif edilmekte ve binanın arsası, ana duvarları, merdivenleri ve çatısının müşterek mülkiyete mevzu teşkil edeceği belirtilmektedir. Tasarının getirdiği bir diğer yeniliği de tapu sicilinin dışında kurulması öngörülen Kat Mülkiyeti Kütüğü teşkil etmektedir. Böylece kat mülkiyeti ile ilgili işlemlerde sürat ve emniyet sağlanmış olacaktır.

Tasarıda ayrıca gayrimenkulun yönetim tarzı, kullanma maksat ve

Adliye Sarayı
Eski ağıza yeni taam

şeklini izah eden bir yönetim plânının hazırlanarak tapu siciline verilmesi ve g bölümden fazlasını ihtiva eden gayrimenkullar için de bir yöneticinin tayini mecburiyeti yer almaktadır.

Bir başka yenilik

Yörükün açıkladığı tasarılar arasın da yer alan Hakimler ve Savcılar Kanunu Tasarısının getirdiği yenilikler ise başlıca 7 noktada toplanmaktadır. Buna göre :

1 — Tasarıda sataj müessesesi üzerinde önemle durularak belirli yerlerde staj ve büro kursları açılacak va staj süresi sonunda yapılacak imtihanlarda başarı gösterenler Hakim yardımcılıklarına kabul edileceklerdir.

2 — Anayasanın hakimlere tanıdığı teminat hükümlerine sadık kalınmakla beraber yer teminatı, memleketin sağlık, sosyal ve kültürel bölgeleri dikkate alınarak eskisine nispetle daha objektif olarak yeniden düzenlenmiş ve bu hususta limit süre olarak 4 yıl kabul edilmiştir.

3 — Terfi esasları ıslâh edilmiştir.

4 — Yargıtay başkanlarının görev süreleri 4 yıl olarak kararlaştırılmış ve böylece başkanlığın üyeler arasında kısa sürelerle devri temin edilmiştir.

5 — Gerekli mesleki memurları yetiştirmek üzere Ankarada çeşitli bölümleri kapsayan bir meslek okulu açılacaktır.

6 — Hakim ve Savcıların meslekten ayrılmalarından sonra istikballerini emniyet altına almak Üzere bir yardımlaşma kurumu kurulacaktır.

7 — Hakim ve savcılara bir yıpranma zammı verilecektir.

Yörükün açıkladığı Mahkemelerin Kuruluşları, ile eski istinaf mahkemelerinin karşıtı olarak kurulacak olan Uyuşmazlık Mahkemeleri Kanunları ile Basın Kanununun tekzip müessesesi ile ilgili 19. maddesini değiştiren kanun tasarıları önümüzdeki günlerde Hükümete sunulacak ve görüşmelerine başlanacaktır.

Tekzip hakkının yeni şekli her babayiğite doğru halberi veya hususi tekzipi tekzip etme imkânını vermemektedir- "Siz bana çirkin demişsiniz ama, ben aslında güzelim" tarzındaki yazılarını mahkeme yoluyla gelip sütunlara konmasını önlemektedir.

Ereğli

Madalyonun öteki yüzü

Türkiyenin en zengin toprağının han gisi olduğu sualinin cevabı bir süredir değişmiş bulunuyor. Şimdiye kadar sanılır ki bu toprak verimli Çukurovadır veya petrol taşıyan Batmandır, yahut güneşle suyun meyve mucizeleri yarattığı Bursadır.

Hayır!

Şu anda Türkiyenin en zengin toprağı, Karadeniz kıyısında bir şerittir: Ereğli. Ereklinin 3500 dönümlük bir arazisi üzerinde yatan paranın miktarı 1 milyar 636 milyon liradır. Hem de bunun 1 milyar 305 milyon lirası döviz olarak, 145 milyon dolar halinde oraya gelmiştir. Ereğlide kurulan 2. Demir-Çelik işlemeye başladığında 2 milyar liralık bir yatırım tamamlanmış olacaktır.

2 milyar lira! Bu, şimdiye kadar Türkiyede düşünülmüş ve gerçekleştirilmiş en büyük yatırımdır ve yolu düşüp te Ereğliye gidenler korkunç bir senkronizasyon içinde tesislerin yükselmekte olduğunu görmektedirler. Sadece sekiz ay önce her şey yerin altında cereyan eder ve inanılmayacak büyüklükte kazıklar toprağa çakılarak 2 milyarın temeli hazırlanırken şimdi çalışmalar yerin üstüne çıkmış, hattâ bir hayli havalanmıştır bile..

Tesislerin kurulmasında ortak firma olanak çalışan Koppers'in 59 bin dolarlık kırmızı renkte, şipşirin, dört yolcuyla iki pilot alan Aztek-Piper tipi uçağının Ankaradan 45 dakikalık mesafe haline soktuğu Ereğlideki yatırım geniş ölçüde bir amerikan yardımıdır. DLF bu iş için 120 milyon dolar vermiştir. Bunun 118 milyon doları çeşitli şekillerde kullanılmıştır. Şu anda 123 milyon dolara "çengel atılmış" durumdadır, Türkiyedeki kurucu ortaklardan 306 milyon lira alınmıştır- Türkiye Hükümetinin verdiği 178 milyon liralık kredi kullanılmaktadır. Hususi sektöre 99 milyon liralık hisse senedi ayrılmış bulunuyordu. Bunun 80 milyon liralığı satılmış ve 18 milyon lirası şimdiden tahsil edilmiştir. Amerikada satılacak 18 milyon liralık hisse senedinden 8,5 milyon liralığı satılmış ve dolar olarak memleketimize gelmiştir. Avrupadan alınan 22 milyon dolarlık

Böyle İşlere Hasret!

İki tane özel teşebbüs var: Bir mal veya hizmet yapıp onu satanlar, bir satışa, vasıta olup komisyon alanlar. Bunların ikisi de kâr etmeyi kendileri için büyük hedeflerden biri bileceklerdir. İkisi de gittikçe büyümeyi, genişlemeyi, kuvvetlenmeyi düşünecekler, arzulayacaklardır. Bunlar mallarını, hizmetlerini, tavassutlarını çok zaman, devlete de satacaklardır. Zira devlet Türkiyede bir büyük müşteridir ve mala, hizmete, tavassuta ihtiyacı vardır.

Şimdi, "Canını devlet bunları kendisi yapsın. Niçin başkalarına, kendi sırtından para kazandırıyor? Her şey devletin olsun ve devlet, hiç olmazsa kendisiyle alâkalı sahalarda bizzat kolları sıvasın Devletten gayrı müşteriye satılan mal, hizmet ve tavassutlar devletten gayrı teşebbüslere bırakılsın denilebilir. Bu, bir siyasi inançtır. Nitekim Türkiye İşçi Partisinin eski koşu şampiyonu lideri bir konuşmasında, iktidara geçtikleri zaman bakkalı ve manavı devletleştirmek niyeti gütmeyeceklerini umumi efkâra müjdelemiştir.

Ama hem bu siyasi inançta olmayacaksın, hem gözün özel teşebbüsün kârında, kazancında olacak, işte bu tutum bir anlaşılmaz tutumdur. "Bu memleket, bu topraklar hepimizin değil mi? Haydi, koşalım hamiyet yarışına.. Bırakalım bezirgan hesaplarım! Terkedelim kârımızı, komisyonumuzu devlete.. Ey ehl-i vatan, kalkın millet aşkına!" diye bağırışılmaya başlandı mı bu, aslında bir demagoji yarışı olur ve bağıran bir de bakar ki kimse ayağa kalkmamış, aksine, herkes sırtüstü yatmıştır. Eşyanın tabiatına aykırı olanı gerçekleştirmeye çalışmak, bir sistemi kabul edip onun 'icaplarına yan çizmek bir avarakasnak olmaktan başka işe yaramaz. Bunun adı "lâf ebeliğindir- "Herif otomobil yapıyor. Sen onu Türkiyede, devletin tahsis etliği dövizi herife ödeyerek satıyorsun, bundan zengin oluyorsun" edebiyatı ilk bakışta cilâlı görünse de, satanda safsatanın ta kendsidir. Zira devletin kendisi, meselâ Almanyadaki temsilcisi marifetiyle Mercedes fabrikasına on kamyon ısmarlarca Mercedes firması devletten kamyonların bedelini tam olarak alır ve bunların komisyonuna Türkiyedeki temsilcisine, adamın o işte hiç bir rolü bulunmadığı halde otomatik olarak öder. Yoksa, komisyonu düşüp devlete ucuz fiyata kamyon atatmaz- Sen şimdi, "Bu ne rezalet!" diye bağır. Sistem budur ve bu sistemi benimseyen memleketlerin ne halde olduklarına bakılırsa her halde bizim tatlısu sosyalistlerinin dünyanın en akıllı çocukları sayılmaları güçleşir. Adam sistemi kurarken düşünmüş taşınmış, ölçmüş biçmiş ve bir neticeye varmıştır. Şimdi bu sistemi her gün daha mütekâmil ve mevcut şartlara uygun hale getirmeye çalışmaktadır. Bu çalışmaların istikameti ise bizim tatlısu sosyalistlerinin gösterdikleri istikametin tam 180 derece tersidir:. "Bırak kazansın. Ama sen de, koy vergini, al hisseni !"

Ancak meselenin, üzerinde durulacak, noktası vardır ve bu nokta başkadır. Bu sistem içinde, devletin "kazıklanmaması" esastır. Devlet nasıl kazıklanmaz? Malın, hizmetin veya tavassutun kötüsünü satın almak durumunda bırakılmaması sağlanarak! Bunun yolu da, açıklıktan başka şey değildir. Eğer bir tek memleketteki bir tek büyük ihalede dalaverenin rol oynamadığı düşünülüyorsa, hayal görülüyor demektir. Özel teşebbüsün sınıflan her memlekette aynıdır. Ama dalavereyle devlete malın, hizmetin ve tavassutun elverişsizini satın aldıran yetkili sorumlu tutuldu ve doğup doğduğuna pişman edildi mi, herkes ayağını denk atar. Çare, tercih sebeplerini daima herkesin gözü önüne sermekten ibarettir. Devlet, böyle kazıklanmaz- Kanununu, nizamını, sistemini, kontrol imkân ve yollarını bu şekilde tanzim edersin, kapalı kapılar arkasında bir takım tesirlerin rol oynaması usulünü kaldırırsın, bunlar aksadı mı bunları düzeltirsin, o zaman hizmetin, malın, tavassutun kötüsünden kurtulursun.

Herkes rahat rahat elini ateşe sokabilir: Şu, 2. Demir Çeliğin her işi devlet tarafından yapılsaydı, bütün ihaleleri devlete verilseydi bugün 3500 dönüm üzerinde birbuçuk milyar lira değil üç milyar lira yatardı ve toprağa kazık atılması devri devam ederdi.

Özel sektör devlete kazık atmaz mı? Fırsat verirsen mis gibi atar. Ama devleti devletten daha iyi kazıklayan bir müessese şimdiye kadar dünyaya ne gelmiştir, ne gelebilir.

Ereğlide tahmil-tahliye
İşleyen saat

kredi de kullanılmıştır. Nihayet Chase bankasından 5 milyon dolarlık bir kredi sağlanmış ve bu para avrupa kredilerinin ilk taksidinin kapatılmasına yatırılmıştır.

Bu, Ereklinin 3500 dönümlük arazisinde yatan 1 milyar 636 milyon liranın dökümüdür ve bu paralardır ki o çevrenin taşını ve toprağını altın yapmaktadır.

Güzel ufuklar

Eregli tesisleri bugün en alâka çekici devresindedir. 150'si yabancı 8900 kişi arılar gibi çalışmaktadır. Çalışanların miktarının bu kadar fazla olması, işin zirvesinde bulunmasının neticesidir. Daha az insanla başlanılmış, bu seviyeye gelinmiştir. Bundan sonra yokuş aşağı inilecek ve 1965 yılının İlkbahar başlangıcında 2. Demir-Çelik tam istemle çalışmaya koyulacaktır.

Ama bu, sektörlerin 1965 İlkbaharını bekleyeceği mânasına alınmamalıdır. Kuvvet santrali 1964 Haziranında faaliyete geçecektir. 1964 Mayısında, ham maddesi dışardan getirilmek şartıyla teneke istihsali başlayacaktır. 1965'te 363 bin tonluk mamul ve yarı mamulün istihsali devresi açılacaktır. Bu istihsalin esası teneke, levha, sıcak çekilmiş saç, soğuk çekilmiş saç, boru bandı ve blumdur. Blum denilen kalın kütükler hariç, istihsalin senede bize kazandıracağı döviz miktarı 60 milyon dolar, yani yarım milyar liradır. Bugün, bunun ancak yarısı kadar ithalât yapılabilmektedir. Yani fabrika, kendisiyle alâkalı sahada yüzde yüz nisbetinde bir madde bolluğu, dolayısıyla iş hacmi yaratacaktır.

Ereğlinin 3500 dönümlük arazı parçası üzerinde bu dev tesis yükselirken bunun can damarını teşkil edecek liman inşaatı da hızla ilerlemektedir. Bu liman ihaleye konulduğunda birbirini çok az tutan tekliflerle karşılaşılmıştır. Çeşitli ciddi yerli ve yabancı firmalar milyon lira hesabıyla şu fiyatları vermişlerdir: 37-47-58-64-83. Umum Müdürlük ve İdare Meclisi en ucuz teklife işi kapatmak zorunda olmadıklarından uzun uzun düşünmüşler ve en elverişliyi aramışlardır. En elverişli olarak kendilerine 47 milyon lirayı teklif eden bir türk firması görünmüştür. Liman-inşaatı böylece Fevzi Akkaya Sezai Türkeş şirketine verilmiştir. Şimdi, memnunlukla görülen, bu şirketin işi zamanında da değil, zamanından önce bitireceğ:-dir. Zira avanslı çalışılmaktadır.

Ama neden?

Ereğliye gidenler liman inşaatına uğradıklarında, ayağında en ucuz einsten bir yerli blucin bulunan, saka lı uzamış, iri burunlu, kafasında bir uydurma kasket, kırtıpil kılıklı bir adamın bir ustabaşı gibi işlerin başında herkesten fazla çalıştığını görmek tedirler. Bu, 47 milyon liralık ihaleyi almış bulunan Yüksek Mühendis Fevzi Akkayanın kendisidir ve amerikalılar bu adamın liman inşaatında kullandığı bir çok usulün patentini kendisinden almışlardır.

Zaten bu, Ereğlideki hususiyettir. Ereğlide "dalga geçen" bir tek adam görmek imkânı yoktur. Bu, iyi organize edildiği takdirde "tembel türkier"in mükemmel neticeler aldıklarının bir delilini teşkil etmektedir. Yabancı memleketlerde, yetişmiş, oralar daki çalışma tekniğini öğrenmiş ve benimsemiş, koordinasyon kurma usülüne vakıf, bir işi başar ya ulaştırmamın ilk şartının o işi benimsemek olduğunun farkında genç mühendis ve teknisyenler Ereğli şantiyesini bir "çalışanlar şantiyesi" haline getirmeye muvaffak olmuşlardır. Düşünmek lâzımdır ki bu sistem içinde, işin zamanında bitirilmesi için malzemenin yabancı memleketlerden zamanında alınmasına, zamanında yüklenmesine, vapurların zamanında Ereğliye gelmesine,- yükün zamanında boşaltılmasına, boşaltılan malzemenin inşaat sahasına zamanında gelmesine, montajının zamanında yapılmasına, bunların gireceği binaların zamanında yükselmesine ve zamanındı, zamanında, zamanında bir çok şe-

Ereğlide Demir - Çelik İşletmesinin bir köşesi
Türkiyede de bir mucize

yin hazırlanmasına ihtiyaç vardır. Bu unsurlardan bir teki aksadı mı, tıpkı her işçinin bir vidayı sıkıştırması suretiyle seri otomobil imal eden fabrikalarda olduğu gibi bütün işlerin bir" den aksaması felâketiyle karşılaşılmaktadır.

Böyle bir durumla Ereğlide karşılaşılmamıştır ve bu, böyle gapta bir iş için harikulade başarıdır. Erekliye öyle parçalar gelmiştir ki, ağırlıkları dolayısıyla bunların Amerikada sadece deniz kenarlarında yapılması mec buriyeti vardır. Zira bunlar, karadan taşındıkları takdirde yo'lan harap etmektedirler- Bunlar limanda mükemmelen indirilmiş, mükemmelen inşaat sahasına taşınmıştır.

nındaki üst kademe ekibinin kendisi gibi iyi yetişmiş olmasındadır. Ama aşağılara doğru inildiğinde seviye yavaş yavaş düşmekte ve en aşağıda en düşük seviye ile karşılaşılmaktadır. Buna rağmen bu 8900 kişinin hakikaten arılar gibi çalıştırılabilmesi bilhassa yabancılar için —Türkiyedeki sihirli formülün "yavaş, yavaş" olduğunu bilen yabancılar— adeta mucizedir.

2. Demir — Çelik çalışmaya *tur* yulduğunda yılda 100 bin ton demir cevheri ve 600 Un ton kömür kullanacaktır. Bunlar, Türkiye için dev rakkamlardır.

Madalyonun politika çekişmeleri tarafına bakıp ta yüreği kararanlar için bakılacak manzara, bu yaz av-

dir. Zaten bu, Usul Kanununun bir icabıdır. Mahkemede son söz daima sanığındır. Savunmaların tevdii ve sözlü izahı bittiğinde bunların tetkiki için Mahkeme Heyetinin kendi kendisine bir mehil vermesi de Usül Kanununda derpiş edilmiştir. Ancak Hakimler Heyeti duruşmalardan sonra da uzun süre çalışmakta ve verilmiş bulunan savunmaları tetkik etmektedir. Heyet adeta insanüstü bir gayretle adaletin tanı olarak ve zamanında tecelli etmesi için gece gündüz uğraşmaktadır ve hakimlerin ne cumartesisi, ne pazarı vardır. Bu süratle devam edildiğine bakılırsa, Sıkı Yönetimin üç şehirde iki ay da-

20-21 Mayıs sanıkları ve İddia Makamı Mamakta

Bir marifet ve hesabı

Teknisyene ihtiyaç

Ereğlide farkına varılan bir husus iyi ve tecrübeli, mahir isçi bakımından çekilen sıkıntıdır. İşsizlikten şikâyet edilen Türkiyede, 2. Demir-Çelik işçi aramaktadır. Hem da iyi para vererek.. Ama bu işçi, kapı aşındıran ve ne iş yaptığı sorulduğu zaman "Gayri her iş elimden gelir!" diye cevap vermeyen adamdır. Bir belirli işi kusursuz yapan adamdır ve memlekette böylesi çok azdır.

İdare, kurulacak fabrikanın başına getirmek üzere bir müdür hazırlamıştır. Narabükte yetişen -Adil Tüzün uzun bir süre Amerikada staj görmüş ve şimdi gelip işin başına geç miştir. Tesislerin kurulma faslı bitip işletme faslı başladığında görevine devam edecektir. Tüzünün şansı, yalarında Karadenizin Ereğli kıyısında yatmaktadır.

isyan

Sıradan !

Bu hafta içinde, 20—21 Mayıs sanıklarının Mamakta devam eden duruşmalarına ait resmi haberlerde en ziyade "isim" lere rastlanıldı. Tebliğlerde, kimlerin savunmalarını yaptıkları bildirildi ve daima, duruşmanın ertesi sabah saat dokuza bırakıldığı kaydedildi. Bunun sebebi bazı avukatların bir çok sanığı birden savunulmalıdır. Haberlerde açıklandığına göre sanıklar, avukatlarının yazılı olarak sundukları savunmalarından sonra söz almışlar ve durumlarını bizzat da izah etmişler

ha uzatılması teklifi Meclise geldiğinde 20—21 Mayıs gecesinin kati hesabının hangi tarihte kapatılacağının aşağı yukarı anlaşılması kabil olabilecektir. Görülen İhtimal Eylül sonlarıdır.

Sanıklardan başlıcaları şimdiye k'adar savunmalarını yapmışlardır. Savunmalara Talat Aydemirden başlanılmış, fakat mevcut numara sırası takip edilmemiştir. Meselâ 2 numaralı sanık mevkiinde oturan Fethi Gürcan şefinden hayli sonra savunmasını yapmıştır. Haklarında Ölüm cezası istenilenlerden bir çoğu da savunmalarını tamamlamış durumdadırlar.

Mahkeme, bazı sanıkların durum" 'arını değiştirmiş bulunmaktadır. Savcı tarafından, cezası, daha az bir

madde gereğince cezalandırılması istenilen Mustafa Ok, mahkemenin kararıyla savunmasını 146/1'e göre yapacaktır. Bu, "aslî fail" durumudur. Savcının talep ettiği 14'lerin. dördü de "İhyandan haberdar olup Hükümeti Sunanında haberdar etmemek" suçunu işleyip işlemedikleri hususunu savunmalarının esası yapacaklardır.

Genç Harbiyelileri yargılayan 2 Numaralı Sıkı Yönetim Mahkemesinde ise savcı iddianamesini bitirmiştir. Orada, sıra savunmalara gelmiş bulunmaktadır.

Trafik

Kazalar zinciri

Elleri, yüzü ve vücudunun muhtelif kısımları yara bere içinde bulunan Fehmi Çankaya:

"— Korkunç bir şeydi bu. Ne olur, hatırlatmayın. Gözlerim görmüyor. Yanımda bir kadın ye çocuk vardı. Sonra o tankeri gördük. Daha sonra herşey karardı. Birkaç saniye sonra ise her taraf kıpkızıldı. Ama ne olur, bana söyleyin, o kadınla o sarı saçlı küçük ne oldular? Burnuma hâlâ benzin kokusu geliyor" diye konuştu.

Fehmi Çankaya, İzmit—İstanbul yolunda vukufoulan feci trafik kazası kurbanlarından biridir.

5 Ağustos günü İzmite 20 kilometre mesafede bir yolcu otobüsü ile bir benzin tankeri çarpıştılar. Kazanın bilançosu şöyledir : 21 ölü, 17 ağır yaralı. 8 kişi de koma halinde!...

Şoför Hikmet Yırca, idaresinde Düzceden kalkan 10199 plâka numaralı Varan otobüsü, karşıdan gelen, Türkiye Petrollerine ait bir benzin tankeri ile çarpıştı. Varan otobüsü Sakarya vilâyetine aitti ve müdat günlük seferlerinden birini yapmaktaydı. Çarpışmadan sonra ortalığı birden kıpkırmızı alevler sardı. Yürek paralayan feryatlar ortalığı kapladı. Herşey yanıyor, yanıyordu....

Etraftan yetişenler çarpışma mahalline sokulamadılar, itfaiye ekiplerinin gelmesini beklediler. Ne yazık ki, itfaiye yetisinceye kadar, yolcular benzin alevleri içinde yanıp, kül oktular.

Ankara—İstanbul yolunda sık sık rastlanan trafik kazalarına böylece bir yenisi daha eklenmiş oldu. Süratin serbest olduğu bu yolda kazalara sık Sık rastlanılmaktadır. Bunun önü bir türlü alınamamaktadır. Bunda, kötü çalışan Trafik Polisi teşkilâtının elbette ki sorumluluğu büyüktür. İstanbul — Ankara yolunda seyreden vasıtalar, Boluyu geçtikten sonra bir tek trafik otomobiliyle karşılaşmazlar. Şoförler bilhassa yaz günlerinde gece yolculuğu yapmayı tercih, ettiklerinden, kazalar gittikçe artmaktadır. Trafik kuralları yerine çöl kanunları hakim olduğu müddetçe daha çok kazalara şahit olmak işten bile değildir.

Kaza haberinden sonra İçişleri Bakanı Bekata, yaptığı bir basın toplantısında, bundan böyle otobüslere sivil giyinmiş polisler oturtulacağını ve böylece trafik sisteminin düzeleceğini, kazaların azalacağım ifade etti.

Trafikçisiz Trafik

İstanbuldan Ankaraya gidiniz. Yahut Adanadan Ankaraya geliniz- Bu uzun yolları katetmek istemezseniz Şişliden Boğaza kadar uzanınız, yahut Ulustan Esenboğaya doğru uzaklasınız. İsterseniz 100 kilometreyle, arabanızın takati varsa isterseniz 200 kilometreyle seyrediniz. Arabanız ister tenezzüh, ister kamyonet, ister kamyon, ister tanker olsun Bakınız bakalım, yolunuzu kaç trafik ekibi kesecektir- Gece, tomruk yüklü koca "Yolların Aslanı"nı etrafına hiç ışık koymadan en kalabalık devlet yolunun kenarına çekebilirsiniz. Bakınız, bakalım, kaç trafik ekibi semtinize uğrayacaktır. Eğer bir tanesi gelirse, mutlaka "yolu düşmüş" tür. İki tanesine rastlarsanız, gözlerinizi "Hayrola!" diye uğuştu-rabilirsiniz. Dünyanın tek memleketi Türkiyedir ki trafik, trafikçisiz halledilmektedir.

Halledilmektedir! Daha doğrusu, halledilmemekte-.

Amerikan filmlerinde görürüz: Motosikletli trafik polisleri yol kenarında, ağaç diplerine Saklanmış beklerler. Sürat ölçüsünü fazla kaçırmış bir vasıta önlerinden geçti mi, canavar düdüklerini çalarak peşine takılırlar ve şoföre anasından emdiği sütü burnundan getirirler. Bunların radarı vardır, telsizi de vardır ve en önemlisi kısa mesafelerde pusudadırlar. Bizde bunların radarından, telsizinden çoktan vazgeçtiğimiz tabiidir. Ama motosikletli kontrol ekiplerini hiç olmazsa büyük şehirlerin büyük yollarına ve büyük şehirler arasındaki ana yollara yerleştir • mek süratin felâket olduğunu unutanlara daha az zararlı, ama tuzlu felâketler bulunduğunu cezalar keserek hatırlatmak ta mı imkânsızdır? Her gün bir trafik kazasının gazete manşetlerini süslediği ve bir yıl içinde bu çeşit kazalarla 1 milyar liralık milli servet kaybeden memleketler için bu bir lüks olmaktan uzaktır.

Ama, trafik polisi -ciddi, ağırbaşlı, en azından o sabah traş olmuş, mahalle çocuğu gibi düdük çalmaktan başka işe yarayan trafik polisi-şehirlerin içinde nerededir ki bunları şehir dışlarında kullanacağız? İstanbulda trafik polisine bir bakınız, bu büyük beldede trafiğin niçin arap saçından beter olduğunu hemen anlarsınız.

Bu mecmua, son acı kazalar gelip çatmadan trafik meselesinin üzerine eğilmiş ve elinden geldiği kadar Bir şeylerin yapılmasını teşvike çalışmıştır. Ama "İş bilenin, kılıç kuşananındır" ve bir başarı da sadece bilgili iyiniyetin eseridir. Bilgi olmayınca, her aklına gelen bir Kristof Kolomb yumurtasıyla ortaya çıkınca trafik derdinin milyonlar ve milyonların meselesi olmasını önlemek imkânı ortadan kalkar.

Emniyet Genel Müdürü, bunun mektebi olduğunu bilmesi gereken bir çaptadır. Ahmet Demir sadece bu işin halli için ilk müsbet ve verimli adımlan atsa, palyatif değil de esaslı tedbirlere başlasa ve onların neticesi alınıncaya kadar ne masrafı, ne zahmeti bulunan, fakat sadece bilgili iyiniyete ihtiyaç gösteren "küçük çareler"i tatbike koysa bin tabutluğun kefaretini öder de, yanına dünya kadar sevap kâr bile kalır"

Keeler ve Mandy barda - Dr. Ward tabloları arasında
İki çiçek, bir böcek

İngiltere

Rezaletin ingilizcesi
(Kapaktaki Olay)

Meşe ağacıyla kaplı duvarları ve beyaz perukalı, merasim cüppeli yargıçlarıyla tarihli bir manzara arzeden çok ciddi, muhteşem Old Bailey mahkemesinin salonunda o gün büyük bir sessizlik büküm sürüyordu. Gri perukalı, saygıdeğer Sir Archie Marshall büyük bir vekar ile yürüdü ve meslek hayatında tesadüf ettiği en yüzkızartıcı, en âdi bir dâvayı, dünyanın en büyük seks sakandallerinden birini karara bağlamak üzere yerini aldı.

Fakat sanık Regina V. Stepnen Thomas Ward'un tahkikat dosyası kapanmıştı. Bu büyük skandal tek bir cümle ile tarihe gömüldü: "Sanık 3 Ağustos günü ölmüştür."

Böylece, İngiliz hükümetini büyük bir buhrana sürüklemiş olan, meşhur Profumo olayının 1 numaralı kahramanı, tanınmış doktor, tanınmış portre ressamı, sosyete adamı, herkesin dostu Stephen Ward hakkında onbir erkekle bir kadından müteşekkil jürinin vermiş olduğu karar açıklanamadı. Zira, fahişelerin kazancıyla geçinmekle suçlandırılmış olan sanık, suçlu hükmünü giymeden, karanlık ve acayip bayatını sona erdirmişti.

Sir Archie Marshall jüri kararının bildirilmesini, Dr. Ward mahkemeye çıkacak duruma gelinceye kadar tehir etmişti. Fakat Ward, jürinin vereceği kararı beklemedi. Geçen hafta Çarşamba günü, aldığı fazla miktarda uyku ilâcının tesiriyle, kaldırıldığı hastahanede, doktorların bütün çabalarına rağmen, mahkeme önüne çıkacak duruma gelemeden öldü.

Ward nembütal olarak intihar etmişti, fakat ingiliz gazeteleri onun fazla ilaç almaktan mütevellid hastalandığını yazdılar. Çünkü ingizliz kanunlarına göre, intihar suçtur. Bir vatandaşın suç olan bir fiili islediğini söyliyebilmek için de, bunun mahkeme kararı ile tespit edilmiş olması şarttır. Yoksa itham edilen kimsenin ileride iftira dâvası açması mümkündür. Aynı sebepten ötürü, tahkikat dosyasında da intihardan bahsedilmemiştir.

Akbabalardan kaçan ölü

Bilinen bir başka husus da, elli yaşındaki Dr. Ward'un jüri tarafından suçlu bulunduğudur. Gerçi o bazı ithamlardan yakasını kurtarmış ve yirmiibir yaşından küçük kızları kandırmak gibi fiillerde bulunduğu ithamı ispat edilememişti ama, iki maddeden suçlu bulunması, kızları para mukabili şuna buna peşkeş çekmesi, kendisinin ingiliz kanunlarına göre 15 yıl hapis yatmasına kâfi geliyordu" Ward intihar etmekle yalnız hapisten kurtulmamış, hüküm giymekten de kurtulmuştur. Tanınmış sosyete doktoru böylece, '"eski dostlarından intikam aldığını" ima etmekte ve bıraktığı bir mektupta "Mailikemede ve sokaklarda mâruz kaldığını korkunç hakaretlere tahammül edemiyorum. Fakat beni bu şekilde kaçmaya iten şey korku değil, beni kapana sokmak istiyenlere âlet olmama azmidir" demektedir.

Dr. Ward, intihar etmeden önce, birçok dost ve eski arkadaşlarına mektuplar, notlar bırakmış, kimisine teşekkür etmiş, kimisine "fazilet ve insanlık'" öğütleri vermiştir. Titrek elinden çıkan son cümle şudur: "Ölerek, akbabaları hayal kırıklığına uğrattığımdan dolayı müteessirim".

Oscar Wilde ve Dr. Ward

"Herşeyin fiyatını bilen, fakat hiçbir şeyin değerini bilemiyen adam" meşhur Oscar Wilde de vaktiyle ayrı mahkeme salonunda, aynı perukalı yargıçlar tarafından "homoseksüel" olduğu iddiasıyla yargılanmıştı. Stepnen Ward'un birçok bakımdan ayni hayat felsefesine inandığını ileri sürenler, onun savunması ve ölümü karşısında inançlarının sarsıldığını hissetiler. Dr. Ward para için yaşıyan âdi bit muhabbet tellâlı mı. idi. yoksa yalnızca bir serseri ruhlu sanatkâr iki cepheli hayatı olan bir sosyete bekarı mıydı? Acaba, bu serseri ruhlu bekâr, birgün yanlışlıkla, kapalı kutu içinde yaşıyan hükümet erkânına çatmış, kapalı kutuyu istemiyerek açmış ve bu tedbirsiz hareketinin cezasını mi çekmişti?

Ward kadınları, güzel kızları sevdiğini, onları seyretmekten, onların

resmini çizmekten ve hattâ onlarla yatmaktan zevk duyduğunu, Old Barley'deki Ciddi mahkeme huzurunda, tiril tiril koyu nefti kostümü içinde, kılı kıpırdamadan itiraf etmişti. Ama, dediğine göre parayla kız tanıştırma gibi bir itham karşısında tüyleri diken diken oluyordu. Hayır o, orta yaşlı dostlarına körpe kızları takdim etmek suretiyle, onlara yalnızca iyilik etmek istemişti! Fakat Macmillan Hükümetinin postu kurtarması ve skandali birisine yüklemesi gerekiyordu. Dr. Ward, kendi ifadesine göre, iste bu amaçla mahkemeye gönderilmişti. Başka suçu yoktu!

Hem o, bütün dostlarını kaybetmiş de değildi. Gerçi çok güvendiği, kardeş gibi sevdiği kızıl saçlı güzel Christine Keeler ve onun onsekis yaşındaki arkadaşı Mandy Rice Davies onun aleyhinde şahitlik etmişlerdi ama, son sevgilisi yirmi yaşındaki Julie Gulliver de Dr, Ward'un tarafını tutmuştu. Jullie Gulliver hastanenede Dr. Ward'u ziyaret etmek istemi.?, müsaade alamayınca da hıçkırıklar içinde ağlıyarak, "O ölürse, onu bu hale getirenlerin yaptıkları rezaletleri açıklıyacağım" demişti. Kendisinin ölümüyle, mesele kapanmıyacaktı.

Sevinenler, dövünenler...

Dr. Ward'un İntihar ettiğini duyan Christine Keeler büyük bir şok geçirdi. Ward'un eski metresi Mandy ise büyük bir teessüre kapıldı. Christine Keeler bu arada, hayatının filmini çevirmek üzere Danimarkaya hareket etmek üzereyken, uçak biletini iptal ettirdi ve basın mensuplarıyla konuşmayı reddetti.

Ward"un ölüm haberi en çok, "Kiralık Kız" Vicky Barrett'i sarstı. Vicky Barret Dr. Ward'un evinde, isterik erkekleri, para mukabili ve Dr- Ward'un isteği üzerine, kırbaçladığını Old Bailey'de söylemişti. Doktorun ölüm haberini alan fahişe, hıçkırıklar içinde ağlıyarak, yalancı şahitlik ettiğini söyledi ve elindeki bir mektubu, korkudan dışarıya fırlatmış gözlerle tekrar tekrar okudu. Mektup kendisine, zamanın gözde doktoru" ve gözde ressamı, herkesin dostu Stepnen Thomas Ward'dan geliyordu. Ward, mektubu, intihar etmeden birkaç saniye önce yazmıştı Diyordu ki: "Sizi bu şekilde harekete sevkeden ve yaptığınızı yapmaya götüren şey veya kimse nedir, kimdir. bilmiyorum. Ama eğer biraz şerefiniz kaldıysa, siz de Ronna Rikardo gibi, lütfen gerçeği söyleyin. Bunu bana değil, emin olun, insanlığa borçlusunuz."

Miss. Rikardo da ilk tahkikatta, Ward'un evinde, para mukabili, erkeklerle temas ettiğini söylemişti. Fakat Ward'un mahkemesi sırasında bu ifadesini değiştirdi ve polisin- tazyiki altında yalan beyanda bulunduğunu itiraf etti.

Vicky Barrett Ward'ün mektubunu -okudukça:

"— Evet, evet, yalan söyledim! Ama bu yalanın onu öldüreceğini bilmiyordum " diye hıçkırıyordu.

Hikâye

Bütün hikâye, 4 Haziranda, İngiliz Savunma Bakanı John Profumo" 'nun bir kiralık kışla cinsi münasebeti bulunduğunu itiraf ederek, bakanlıktan istifa etmesiyle başladı.

Dilber Keeler
Yeme de, yanında yat

John Profumo evvelâ Mecliste suçunu inkâr etmiş, sonradan Başbakana bir mektup yazarak, ithamların doğru olduğunu bildirmişti" Eğer mesele bu kadarla kalsaydı, belki da bir sosyete skandali olarak kapanıp kalacak ve bundan yalnızca, birden çöken John Profumo ile eski bir artist olan güzel karısı Valerie Hobsen ıstırap çekecekti. Fakat çok geçmeden dedikoduya başka ve çok önemli meseleler karışmaya başladı. Yirmibir yaşındaki "Kiralık Kız" Christine Keeler, John Profumo ile münasebette bulunduğu gibi, Rus Ticaret Ataşesi Evgeny İvanov ile de münasebette bulunuyordu. İngiliz Savunma Bakanı ile Rus Ticaret Ataşesi nin Keeler'in evine münavebe Us gittikleri polis tarafından tespit edilince, Keeler'in arada casusluk yaptığı ve Rus Ataşesine gizli malûmat verdiği endişeleri doğdu ve Macmillan Hükümetinin düşmesine ramak kaldı. İşte bu sırada, tahkikat genişletilirken, Lord Astoriun, Cliveden'deki toprakları üzerinde ve kendi malikânesine çok yakın bir yerde bir villâ kiralamış olan Dr. Ward'un ismi meseleye karıştı. Bu sosyete çıkıkcısının zenginlere vs nüfuzlu kimselere kadın takdim ederek hayatını idame ettirdiği, bu arada casusluk vakalarının, da mümkün olabileceği akla geldi. Bu dedikoduların ve ilk tahkikatın sonucu olarak Dr. Ward üç hafta hapis yattı. John Profumo siyasi hayattan ebediyen çekilerek, tam mânasiyle gözden düştü. Christine 'Keeler'in "Muhteşem Bir Ayı" deyimiyle tarif ettiği Rus Ataşesi 1-vanov ise, Komünist Partiden ihraç edilerek derhal Rusyaya postalandı ve nerede olduğu bilinmiyen bir rus akıl hastahanesine -herhalde ömür boyunca kalmak üzere yerleştirildi.

Christine Keeler'e gelince, o doğrucu büyük bir sükse yaptı. Dünyanın her yerinde ondan bahsettiler. Keeler'in ölçüleri dillere destan oldu. John Profumo'nun güzel karısının resmini tedkik edenler arasında Pfofuma'ya gıpta edenler de çoktu. Adam kâfi derecede kurnaz değildi ama, doğrusu sevk sahibiydi.

Christine Keeler'e gelince o, doğru filme almak isteyen şirketlerden yağan teklifleri incelemeğe koyuldu. Yürütülen tahkikat, casusluk şüphelerinin yersiz olduğunu meydana çıkardı ve Macmillan Hükümetine geniş bir nefes aldırttı. Hapisteki Dr. Ward'un durumu ise hiç de fena değildi. Ward, ingiliz) hapishane nizamnamesine göre, günde 56 sent mukabili, yumuşak yataklı, halısı ve demir penceresinde perdesi, bir de koltuğu bulunan konforlu bir odada yatıyordu. Bu ücret dahilinde başka bir mahkûmun kendisine yardımcı olarak iş yapması da mümkündü. Fakat bu tahkikat safhasından sonra, casusluk meselesi kapanıp da, Dr. Ward fahişelerin kazancından faydalanmak ve yirmi bir yaşından küçük kızları ayartmak, şuna buna peşkeş çekmek, genelev işletmek ve çocuk düşürtmek gibi suçlarla sanık olarak Old Balley mahkemesine verilince, iş değişti. Şimdi Ward serbestti ama, şahitler dinlenmeye başlanınca, mah-

kûm edileceğini anlamakta gecikmedi.

Rezaletten şöhrete

Sabah uyandığım saatten gece uyuya "kaldığım saate kadar hayatım Stephen Ward'un isteklerine göre ayarlanırdı. Ben birşey istediğimi, kendi kendime birşey yaptığımı bilmiyorum. O ne isterse o olurdu."

İşte, mahkeme Önünde sarfettiği bu sözler Christine Keeler'i şöhrete, Ward'u ise ölüme götürdü. Çünkü "Kiralık Kız" böylece bütün yaptıklarından Ward'u mesul tutuyordu. Evet Profumo'dan para almıştı ve bu paralatın yarısını Ward'a, yarısını da paraya ihtiyacı olan annesine vermişti. Ward'a göre, bir kız, yattığı erkekten para alabilirdi, yeter ki ondan nefret etmesin.

Keeler, Prorfumo ve Evgeny İvanovdan başka hayatına giren erkekleri rahatlıkla sayıyordu ama, onlardan hoşlandıkça para almıştı, fahişe değildi! Ward ile arasında einsi münasebet yoktu. Kardeş gibi yaşıyorlardı. Bir ara aynı evde, gene kardeş kardeş oturmuşlardı. Keeler ona, beğendiği kızları getirirdi. Beraber sokağa çıkarlar, Ward bir mağazadaki hoş bir kızı kendisine işaret eder, sonra yanından uzaklaşırdı. Keeler kızla ahbap olu?, Dr. Ward'u ona, kardeşi olarak veya resmini yapması için, takdim ederdi. Ward bu kızları başkalarına takdim etmeden önce bir kere dener ve onların özel durumlarını "Karedeşi Keeler" e anlatırdı.

Christine Keelerin bu tarz şehadeti Dr. Ward'u büyük bir hayrete düşürmüş gibiydi. Kendisini savunurken, bunların gerçek olmadığını ve hattâ Keeler'in, dostlarından para aldığını bile bilmediğini söyledi.

İngilterede bu konuda kanun çok serttir. Fahişelikle hayatını kazanan bir kadınla yaşayan erkek, aksini ispat etmedikçe, bu kadının gayrimeşru gelirinden faydalanmakla suçlanmaktadır. Bu hareketin ise . cezası büyüktür.

Şahitler zinciri

Dr. Ward, John Profuano'ya Keeler'i nasıl tanıştırdığını anlattı. Lord Astor'un malikânestodeki yüzme havuzunda birgün, Keeler ile yüzüyorlardı. O gün Lord Astor'un evinde büyük bir davet vardı ve birçok nüfuzlu kimse bu davete icabet etmişti. Nasıl olduysa, aralarında Profumo'nun da bulunduğu davetliler bir ara bahçeye, yüzme havuzuna geldiler. Tanışma orada oldu ve bu yüzme partisi, ertesi gün, Profumo'nun iştirakile tekrar edildi. Dr. Ward, Profumo ile Keeler'in birbirlerinden hoşlandıklarını görmüştü. İşte hepsi bu kadardı! Ama, bu işten katiyyen para almamıştı. Ward, bu ithamı şiddetle reddetti.

Dr. Ward uyku hapı aldıktan sonra hastahaneye kaldırılıyor

Hesap saati çalınca

İkinci önemli şahit Mandy Ri Davies idi. Mandy, Lord Astor'un bütün inkârına rağmen, onunla yaşadığını bildirdi. Ward ile de cinsî münasebette bulunmuştu. Keeler ile aynı apartımanda oturuyordu ve kirayı sanat, politika ve sosyetenin bu parlak şahsiyeti, Lord Astor ödüyordu.

Yargıç, sorgusunda, Ward'a bu husustan bahsetti ve kızlara ait kiranın ev sahibine kendisi' tarafından, fakat Lord Astor'un bir çeki ile ödendiğini hatırlattı. Dr. Ward ise kızlara acıdığını, ev kiralarını verdiğini söylüyordu. Bunun için bir defa Lord Astor'dan borç almış, fakat sonradan bu borcu kendisine ödemişti. Evet, Ward zengin bir adam değildi ve zengin dostlarından borç aldığı olurdu ama, bu borçları daima kuruşu kuruşuna, büyük bir titizlikle öderdi!

Lord Astor'un amcası, London Times'in sahibidir.. Kardeşi ise Obseryer'i basmaktadır. Şahitlerin ifadesine göre, Lord Astor evinde, asiller içinde, sanatçılar ve aydınlardan, zenginlerden müteşekkil bir . çevre içinde yaşamaktadır. Ama serseri ve hür tarafı ile Dr. Ward'a bağlanmış, ona bir villayı kiraya vererek, yüzme havuzunda ve bahçede, kendisine özel bir hayat kurmuş, bu hayatı Old Bailey mahkemesinde, şahitlikte bulunan uzun, kısa, sarışın, esmer kızıl, boy boy ve renk renk kızlarla paylaşmıştır. Üç defa evlenmiş bulunan Lord Astor'un şimdiki eşi Bronwen Pugh'dır- Bronwen Pugh, bir zamanlar, Londranın 1 numaralı modeli idi.

Dr. Ward'un mahkemesinde daha birçok şahitler dinlendi. Ward'un evinde tertiplenen paralı, kırbaçlı seks partilerinden, yatak odasında olup bitenlerin oturma odasından seyredilmesini sağlayan çift aynalardan ban sedildi ama, Christine Keeler . ile Mandy'nin şahitlikleri kadar hiçbir şey Ward'a zarar vermedi, hiçbirşey onu bu kadar yıkmadı. Mahkemede yargıç yetkisini kullanarak, bazı şahitlerin kimliklerini bildirmeden Şahadette bulunmalarını kabul etti, bazılarının işe, mahkeme salonundan bir manto içinde gizlenerek çıkmalarına izin verdi. Bütün bunlar, Dr. Ward'un itham edilmesini kolaylaştırdı.

Skandallar serisi

İngilterede bir hükümet buhranına yol açma istidadı gösteren bu skandal yalnız İngiltereyi altüst etmekle kalmadı, Manş denizini aşarak Avrupaya, oradan Amerikaya, Birleşmiş Milletler Binasına kadar sıçradı ve "Büyükler" in seks hayatı hakkında kötü bir edebiyatın doğmasına sebebiyet verdi. Bu edebiya-

Profumo ve eşi Valerie Hobson tatilden dönüyorlar
Her şey onunla başlamıştı.

kızların kurbanı olan tek devlet adamı değildir. Kiralık Kızlar hikâyesine bir takım casusluk olaylarını karıştırmak mümkündür. Bu rivayetlerin en ilgi "Çekicileri Stockholm ile Kahirede meydana çıktı ve New — York'takı Birleşmiş Milletler Binasına da sirayet etti.

İsveçli bazı memurlar, seks meselesinin, bir zamanlar, çok saygı değer bir albayın 15 yıl ruslara casusluk yapmasına sebebiyet verdiğini fısıldadılar. Bu saygıdeğer şahsın, tehdit altında, bir kıza yazmış olduğu mektuplar elde tutularak, nasıl kullanıldığını anlattılar. Rivayete göre, Birleşmiş Milletlerle ilgisi bulunan yirmi bir yaşındaki kiralık kız Marie Novotny, komünist Çekoslâvakyadan Amerikaya iltica etmişti, fakat 1961 yılında, kendisine aracılık yapan televizyoncu Harry Towers ile Amerikayı terketmek zorunda kalmıştı. Çünkü Marie Novotninin para ile kendisini sattığı, polis tarafından tespit edilmişti. Bu kız şimdi Londrada bir antikacı ile evliydi. Antikacı Horace Dibbe'nin ise Lord Astor'un Cliventen'deki malikânesini sık sık ziyaret ettiği bilinmekteydi.

Gine Birleşmiş Milletlere, Filipin Amerikan Haberler muhabiri olarak girmeye muvaffak olan otuzüç yaşındaki Evelyn Davies'in, erkeklerle para mukabili" münasebetler kurduğu tespit edilmişti. Evelyn Davies'in Bir km bir yerde bulunan apartıman dairesi ise birçok bakımlardan "şüpheli" damgasını taşıyordu.

Amerikan gazeteleri, bu arada, Profumo— Keeler skandaline bazı amerikalı politikacıların da isminin karışacağını bildirdiler. Fakat tahkikat sonunda bu husus, tahakkuk etmedi.

Her ne olunsa olsun, nüfuz sahibi, Kudretli kimselerin, bir süre, olup bitenlerden ders almaları beklenmektedir. Çünkü Keeler felsefesine giren bir namus anlayışının yalnız İngilterede değil, dünyanın birçok yerlerinde, birçok marifetler başardığı söylenmektedir. Bunun içindir ki Profumo—Keder skandali dünyayı meşgul etmiştir.

Nükleer yasaklanma ve Macmillan

Harold Macmillan'ın ingiliz halk efkârını seks ve skandal konusunlan uzaklaştırmak için sarfettiği gayret, bir nükleer yasaklama ve zirve konferansı hakkında, Avam Kamarasında yaptığı parlak konuşma ile, bir kere daha meydana çıkmış durumdadır. İngiliz Başbakanının böyle parlak bir konuşma yaptığı uzun süredir görülmemişti. Konuşmasına çok iyi hazırlandığı ye bütün üyelerin sempatilerini çekmek istediği her halinden belli oluyordu. Bu arada rakiplerinin de ruhunu okşadı ve anların takdirlerini kazandı. Fakat ne yaparsa yapsın, hükümeti sarsan üç skandal, İngilterede, hâlen var kuvvetiyle kendisini duyurmaktadır. Birinci skandal, bilindiği gibi, Profumo—Keeler skandalidir. İkincisi Old Bailey'de ruslara casusluk yapmakla suçlandırılan italyan nükleer fizikçisi Giuseppe Enrico Martelü meselesidir. Gerçi Martelli ithamları reddetmiş ve aksine, kızıl ajan olmamak için yedi yıldır ruslara mukavemet ettiğini bildirmiştir ama, kendisinin yasak yerlerde suçüstü yakalandığı bir gerçektir.

Macmillan Hükümetini zayıf düşüren üçüncü skandal ise, Kim Philby skandalidir. Bir seks vs casusluk hikâyesini ihtiva eden bu skandal, eski hariciye memuru ve gazeteci Kim Philby'nto Beyruttaki evinden birdenbire kaybolması ile meydana gelmiştir.

Philby, .1951 yılında Rusyaya kaçan Burgess Us Maclean'in arkadaşıdır. Burgos ile Philby Cambridge'i beraber bitirdiler ve 1950 yılında Washington'daki İngiliz Büyük Elçiliğin'de, vazifeli olarak, tekrar buluştular. Bunges ile Maclean sırra kadem basınca, Philby'nin bunları, polisin bir şüphesinden haberdar ettiği rivayetleri yayıldı. Fakat Macmillan, derhal, Philby'nin savunmasını şahsen üzerine aldı ve onun hakkında Avam Kamarasına garanti verdi. Buna rağmen o Hariciyeden uzaklaştırıldı, ancak Hariciyenin tavassutu ile Observer gazetesinde kendisine bir iş verildi.

Beyrutta Orta Doğu muhabiri olarak, bulunan Kim Philby, geçenlerde birdenbire ortadan kayboldu vs bunun üzerine polis, onun bir rus casusu olduğuna dair ilginç bir açıklama yaptı. Rusyadaki Burges ise, kendisine Philby'nin nerede olduğunu soran basın mensuplarına, bu hususta birşey söylemedi. Ama sevincini de gizliyemedi. Ona göre, Philby gibi bir dürüst insanın skandaller memleketi İngilterede yaşamasına elbette ki imkân yoktu. Rusyaya iltica etmesi ise her an beklenebilirdi! Burges dünyada hiçbir şeyin İngilteredeki skandaller kadar kendisini eğlendiremiyeceğini de sözlerine ekledi ve bol bol güldü. Rusyadaki skandalleri izliyemiyeceğine göre —çünkü bunları anlatmak değil, görmek bile suçtur—, Burges'in haklı olmadığı söylenemez. Çünkü insanların bir kısmı skandalleri yaşıyarak, büyük çoğunluğu da onları birbirine anlatarak vakit geçirmektedir. Rusyada, bir yerde, bir akıl hastahanesine kapatılan Rus Ticaret Ataşesi İvanovun ise, bütün bu olup bitenler hakkında ne düşündüğü maalesef öğrenilememiştir.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Doğu-Batı

Şerefe !

Bundan tam 18 yıl önce Hiroşimaya bir atom bombasının atıldığı güntin yıldönümünde, bu haftanın başındaki 6 Ağustos Pazartesi günü Kremlin Sarayının Azize Katerina salonunda bir garson üzerinde rus şampanyası kadehleri bulunan bir tepsiyi uzattı. Tepsinin uzatıldığı gruptakiler birbirlerine "Buyrun— Siz buyrun—Yok, önce siz buyrun —Dünyada olmaz, siz buyuracaksınız" demeye başladılar. Kibarlık gösterisi ve ikram fazla uzun sürünce garson, elindeki tepsiyle bitlikte, talihini bir başka grupta denemek üzere uzaklaştı. Daha doğrusu uzaklaşıyordu ki gruptaki kısa boylu, şişman, çıplak başlı adam neşeli bir tavırla "Hey, nereye gidiyorsun? Gel buraya!" diye bağırdı ve bir kadeh aldı. Onu, ötekiler takip ettiler. Sonra nükleer silah denemelerini fezada, havada ve su altında yasaklayan andlaşmanın imzalanmasının şerefine içildi. Şişman adam, Rusyanın hakimi Krutçefti.

İmza töreni gösterişli oldu. Azize Katerina salonundan Aziz Jorj salonuna geçildi ve şampanya kadehlerinin devrilmesine orada, daha büyük bir kalabalık içinde devam edildi. İmzaların andlaşmanın altına basıldığı Azize Katerina salonunda başlıca şahsiyetler, Krutçefle birlikte, Rusyadan Gromiko, Amerikadan Rusk ve İngiltereden Home idi. Aziz Jorj salonunda yüz resmi şahsiyetle yüz gazeteci bunlara eklendi.

Törenin havası dostaneydi ve herkesin memnuniyeti yüzünden akıyordu. Bilhassa Krutçefin hadiseye bir rus zaferi verme arzusu gözden kaçmadı. Nitekim bu haftanın ortasında komünist memleketlerden müteşekkil bir grup şatafatla Moskovaya gelecek ve andlaşmayı imzalayacaktır. Aynı çeşit imza törenleri Washington ve Londrada da yapılacaktır ama, onlara bu havanın verilmesi pek şüphelidir. Nitekim batılı Dışişleri Bakanları memnuniyetlerini ölçülü tutmağa dikkat sarfettiler ve her ikisi de atılan adımın mühim olduğunu belirtmekle beraber bunun sadece ilk adım olduğunu, buna başkalarının eklenmesi gerektiğini söylediler. Gerçi Aziz Jorj salonunda aynı temayı Krutçef te işledi ama, o işi biraz başka yönden aldı.

Bir teklif ve ötesi

Krutçef tok bir sesle ve yavaş yavaş konuşarak yaptığı hitabede bundan sonraki adımın "NATO ile Varşova Paktı arasında bir saldırmazlık andlaşması" olması gerektiğini bildirdi. Ancak bu şekilde devamlı bir barış kurulacak ve nükleer harp ihtimali ortadan kalkacaktı. Rusyanın hakimi ve komünist alemin halâ 1 numaralı şahsiyeti bu andlaşmayı imzalamakla beraber bir komünist olarak kaldığını ve komünizmin zaferi için sonuna kadar çalışacağını ifade etti. Bu sözlerin muhtemel bir Çin propagandasına karşı söylenilmiş bulunduğunu tabu herkes anladı. Krutçef kapasitalist listemle komünist sistemin birbirine tamamile zıt iki sosyal görüş olduğunu söyledi ve şöyle dedi,:

"—Ama bugünkü mesele, barış içinde birarada yaşamakla nükleer harp arasında bir tercih yapmaktır. Biz, barış içinde birarada yaşamayı tercih ettik."

Krutçefin teklifi ertesi sabah, ilk andlaşmayı imzalayanlar onun hazırladığı villada bir araya geldiklerinde görüşüldü. Gromiko patronunun teklifini resmen tekrarladı. Fakat Amerika ve İngiltere buna fazla mütemayil görünmediler. Amerika adına Dean Rusk böyle bir konunun müzakeresine aleyhtar olmadığım bildirdi. Ancak kanaatince konu, müzakere listesinin oldukça aşağısındaydı. Şimdi yapılacak şey, rusların daha önce yaptıkları bir teklifi ele almaktı. Bir "sürpriz taarruz" ihtimalini ortadan kaldırmak için kontrol heyetlerinin kurulması, bu heyetlerin hava meydanlarım ve demiryollarını kontrol etmesi, askeri birliklerin kümelenmesini nezaret altında tutması son derece iyi olacaktı. Rusya, bu heyetlerin Doğu ve Batı Almanya hududu boyuna yerleştirilmesini ileri sürmüştü. Rusk daha da ileri gitti ve Amerika ile Rusya dahil bütün önemli noktalarda bu kontrol heyetlerinin çalışmasına müsaade edilmesini istedi. İkinci adım, o olmalıydı. Lord Home da kendisini destekledi.

Kennedy

Krutçef

Eriyen buzlar

Gromiko toplantıdan fazla sevinçli çıkmadı. Ama NATO ile Varşova Paktı arasında bir saldırmazlık andlaşmasının, bir günde halledilecek mesele olmadığını şüphesiz ruslar da bilmekteydiler. Nitekim Amerika Dışişleri Bakanı NATO'daki partnerlerinin ve bilhassa Batı Almanyanın bu konudaki düşüncelerinin alınması lüzumunu ortaya koydu ve partnerlerin evvelce yapılmış olan bu teklifin üzerinde düşünmekte bulunduklarını söyledi. Belirtmek istediği, bir saldırmazlık paktının daha uzun vadeli olduğuydu. Önce "sürpriz taarruz'ları önleyecek tedbirlerin alınmasında Batılılar fayda görüyorlardı.

Araya bir soğukluğun girip girmediği, müzakere akşamı Moskovadaki Amerika Büyük Elçiliğinde verilen davetfe ne Krutçef ve ne de Rusya Devlet Başkanı Leonid Breşnef göründüklerinde tartışma konusu oldu. Gerçi Krutçefin o gün Karadeniz kıyısına hareket ettiği biliniyordu. Nitekim Rusya Başbakanı orada Dean Rusk'ı hususi olarak kabul edecektir. Ama Breşnef davetliydi ve Moskovadaydı.

T İ Y A T R O

istanbul

Yaprak dökümü

İstanbul Şehir Tiyatrosu, son zamanlarda, üç sanatçısını birden kaybetmek talihsizliğine uğradı. Bunlardan biri, pembe yanakları ve pehlivan yapısıyla, her yanından sağlık fışkırdığı hissini veren, rahmetli Neşet Berkürkırdığı endir. Ne yazık ki kanser, bu dev yapılı sanatçıyı da pek kısa zamanda yere serdi ve en verimli olacağı bir çağda sahneden alıp götürdü.

Şehir Tiyatrosunun ikinci kaybı, küçük kompozisyon rollerinde dikkati çekmiş olan Selâhattin Mogoldur. Bu sanatçı da, önemli bir hastalığı olmadığı halde, kalp sektesinden gidiverdi.

Şehir Tiyatrosunun üçüncü ve önemli kaybı ise Reşit Baran oldu. Sanat hayatının 28. yılını idrak ettiği sıra, jübilesinin hazırlıkları yapılırken —gene bir kalb krizi sonunda— hayata gözlerini yuman Reşit Baran, Şehir Tiyatrosunun son çeyrek asırlık faaliyetinde büyük emeği ve hizmeti geçmiş, değerli bir sanatçıydı. Reşit Baranın sahne hayatı daha okul sıralarında, Galatasaray Lisesinde okurken başlamış, ders yılı sonlarında Terilen ve büyük bir titizlikle hazırlanan okul temsillerinin —hele Moliere ve Labiche temsillerinin— unutulmaz kahramanlarından biri olmuştu. Galatasarayı bitirdikden sonra Şehir Tiyatrosuna girmiş ve oradan hiç ayrılmamış olan Reşit Baran, bilhassa Komedi Bölümünde, Vasfi Rıza Zobunun yanında yetişmiş, kısa zamanda gösterdiği başarılarla, çok güzel kompozisyon tipleri gerçekleştirmiş, çalışkanlığı ve efendiliği ile sahne arkadaşlarına kendisini çok sevdirmişti. Onun için vakitsiz ölümü, seyircileri arasında olduğu kadar, Şehir Tiyatrosu içinde de büyük üzüntü yarattı.

Reşit Baranın yapılamıyan Jübilesi yerine, meslek arkadaşları «engin programlı bir anma gecesi tertiplemeyi ve bu gecenin bütün gelirini Reşit Boranın eşi ile küçük oğluna bırakmayı düşünmektedirler.

Yıldırım Önal Arenada

Devlet Tiyatrosunun en beğenilen İstanbulda Arena Tiyatrosuyla anlaştığı ve önümüzdeki mevsim basandan itibaren burada çalışmıya başlıyacağı söylenmektedir.

Öte yandan, Devlet Tiyatrosu yetkilileri, Yıldırım Önalin —geçen mevsim kontratının bozulmasına sebebolan olaylardan sonra— tekrar yeni girdiği müesseseden ayrılmış olmadığım, yalnız Arena Tiyatrosunda bir eserin başrolünü, misafir sanatçı olarak, oynamak üzere izin verilmesini istemiş olduğunu, bu iznin de kendisine henüz verilmediğini beli itmektedirler. Bununla beraber İstanbulda, Arena Tiyatrosu sahibi Abdullah Ziya Kozanoğlu ile sık sık görülen Yıldırım Önalin, yeni patronu ile çok avantajlı bir sözleşme imzaladığı ve tiyatrosunda ilk oyun olarak sahneye konulacak olan "Büyük Kulak" adlı piyesin başrolünü oynamaya hazırlandığı ısrarla söylenmektedir.

Atinadan döndüler

Yunan Dışişleri Bakanlığının davetlisi olarak Epidauros ve Atina Festivallerini takibetmek üzere Yunanistana davet edilmiş olan Devlet Tiyatrosu Genel Müdürü Cüneyt Gökçer ile İstanbul Şehir Tiyatrosu sanatçı ve rejisörlerinden Şirin Devrim ve AKİS'in tiyatro eleştirmecisi Lûtfi Ayla eşi, iki hafta süren ziyaretlerinden döndüler.

Bu münasebetle Yunan Dışişleri Bakanlığı Kültürel Münasebetler Dairesi Genel Müdürü M. Tetenes, I. T. I. Yunan Milli Merkezi Başkanı, tanınmış sanatçı M. Mirat ve Atina Büyük Elçimiz Nedim Veysel İlkin tarafından heyetimiz şerefine yemek verildi, bu toplantılarda, Türk—Yunan kültür anlaşması çerçevesi içinde, iki dost ve komşu memleket arasındaki sanat temaslarının arttırılması lüzumu üzerinde duruldu. Bu konuda şimdiden, Devlet Tiyatrosu Bale bölümünün gelecek yaz Atina Festivaline katılması ve bu kış türk ve yunan opera solistlerinin Atina ve Ankaraya davet edilmeleri için bir prensip anlaşmasına da varılmıştır-

Saim Alpago Oraloğluda

Devlet Tiyatrosundan ayrılmış ve geçen mevsim kendi adına bir trup kurarak İstanbulda ve İzmirde temsiller vermiş olan Saim Alpagonun önümüzdeki mevsimden itibaren Oraloğlu Tiyatrosunda aktör ve rejisör olarak vazife almayı kabul ettiği öğrenilmiştir.

Tiyatro Birliği Atinada
Faydalı temaslar

Kâğıt

Medeniyetin aynası

Bir milletin harcadığı, hele kitap şekline sokarak harcadığı kağıdın fert taşına isabet eden miktarının O milletin medeni seviyesini gösteren en önemli bir ölçü olduğunda bugün kimsenin şüphesi yoktur.

Türkiyenin, bu açıdan bakıldığı zaman daiha ne kadar gelişmeğe muhtaç durumda olduğu da hemen görülmektedir. Gerçekten, tutulan istatistiklere göre, 1948 yılında adam başına sadece 1.7 kilogram olan yıllık kağıt sarfiyatı 1958 de 3.8 kilograma kadar artmış, 1963'de ise 5 kilograma yükselmiştir. Yapılan tahminler, 1970 'de bu miktarın 8.3 ve 1975 te de 12.6 'ya kadar artalbileceğini göstermektedir Artış miktarı - nın bukadar bariz olmasına rağmen Türkiyede kâğıt harcama oranı henüz, ileri ülkelere erişebilmek şöyle dursun, "medeni" vasfını haiz memleketlerden bile çok geridedir.

Bu durumun başlıca nedenini kâğıt temini imkânlarında aramak gerekir. Türkiyede kâğıt yapan tesisler, gösterdikleri "muazzam" gelişmeye rağmen, hızla artan ihtiyaçları karşılamağa yetmemektedirler.

Bugünkü durumda İzmitteki SEKA —-Sellüloz ve. Kâğıt Sanayii— tesislerinin yıllık kapasitesi en çok 100 bin ton kadardır. Oysa ki muhtelif çeşitteki kâğıt ihtiyaçlarının daimi ve hızlı bir artışla 1962 'de 120 ve 1963 'te de 135 bin ton olacağı hesaplandığından, hem İzmitteki tesislerde artık "son" bir genişletme daha yapmak, hem de kâğıt endüstrisinin İzmite İnhisar etmeyip bütün memleket yüzeyine dağıtılmasını sağlamak üzere esaslı çalışmalara girişilmiş bulunulmaktadır. Böylece, kapasitesi 25 yıl içinde tam 10 defa arttırılan emektar, ve faydalı İzmit tesislerinin son gücü de tüketilmiş olacaktır.

Hâlen İzmitte yapılmakta olan tevsiat işleri yüzünden fabrika sitesinin içinde mevcut birçok sosyal tesise yeni yerler bulunması, artık genişletilemeyecek durumdaki bazı tasımlar için de genişletme değil randımanı artırma yoluna gidilmesi zarureti doğmuştur. SEKA tesislerinin en bellibaşlı derdi sudandır.

Türkiyedeki kâğıt endüstrisinin karşılaştığa bellibaşlı problemlerden biri de ham maddedir. Aslında ham selülozun en çok bulunduğu madde odundur. Ancak bu, her çeşit odundan, ayni oranda kâğıt hamuru elde edileceği anlamına gelmemektedir.

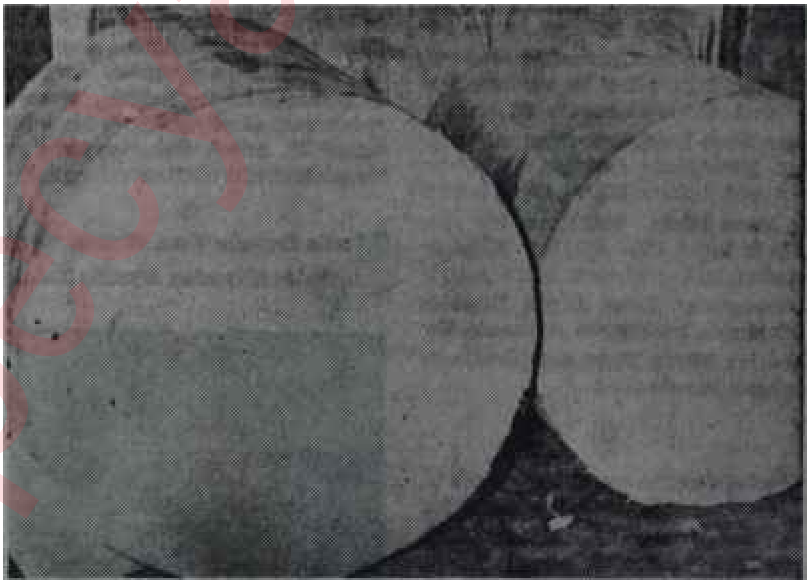
Yeni tesisler

Beş Yıllık Plana göre, İzmitten başka yerlerde yeniden kâğıt ve sellüloz fabrikalarının yapılması kararlaştırıldığından, bir grup mühendis tarafından bu fabrikaların en uygun olarak nerelerde yapılmasının daha iyi olacağı araştırılmaktadır. SEKA'nın ayrı bir binasında çalışmakta olan ve çalışmaları, herhangi bir politik gayeye hizmet etmemek kaygısıyla, gizli tutulan bu grup, yeniden kurulması düşünülen 6 fabrikanın bölgesini tesbit etmişse de kesin yerler henüz tam belli olamamıştır.

Bunun belli olması için, ilgililerin belirttiklerine göre, henüz vakit erkendir. Gerçekten, böyle bir kâğıt fabrikasının "Yatırım/gelir" oranı çok büyüktür yâni diğer bir deyimle, kâğıt endüstrisi kendisini oldukça geç ödeyen bir teşebbüstür. Bu sebeple fabrika bir yere inşa edilmeden fince kılı kırk yararcasına titizlikle etüdler yapılmalı ve özellikle elde edilecek kâğıdın maliyeti üzerinde önemle durulmalıdır. Beş Yıllık Plânda belirtildiğine göre, bu kadar ince hesaplar yapılmasına rağmen yine de, yeni fabrikalar kurulduğunda birçok çeşitlerinde maliyet yükselmeleri olacağı ve bunun da piyasada kâğıt fiyatlarına tesir edeceği kaçınılmaz- bir sonuçlar.

Belirtildiğine göre, kâğıt gibi —medeni bir ülke için— hayati önemi bulunan, imâli hiçbir ihtisasa lüzum göstermeyen, ham maddesi de yurdumuzda bulunan bir maddenin dışardan büyük dövizler harcayarak getirtilmesi ekonomimize zarar vermektedir. Sadece .1962 ile 67 yılları arasında bu iş için 370 milyon liralık dövizin dışarıya gideceği düşünülürse bu fikre hak verilecektir. İşte bil amaçla Beş Yıllık, Plân dönenimde, 278 milyonu döviz karşılığı olmak üzere, toplam olarak 553 milyon liralık yatırım yapılarak 8 yerde kâğıt; karton, mukavva, klor, sudkostik ve alüminyum sülfat imâl edecek fabrikaların yapılması kararlaştırılmıştır.

Bunlardan ilki, Bartında kurulması kesinleşmiş olan "Kraft sellülozu" ve kraft kâğıdı yapacak olan fabrikadır. Bu ayni zamanda, yarı kimyasal olarak sellüloz da yapacaktır. Yazı ve baskı kağıdıyla, yine kraft sellülozu imal edecek diğer bir fabrikanın da Fethiyede veya Antalyada kurulması düşünülmektedir. Bu fabrikanın yanma da tıpkı İzmitte olduğu gibi, bir "Klor-alkall" tesisi eklenecektir. Karadeniz sahillerinin ikinci tesisi, Giresundaki Harşit çayının ağzında veya Rizenin İkizdere çayı civarında kurulacak Mekenik hamur ve Gazete kâğıdı yapacak fabrikadır. tamirde Güzelhisarda bir oluklu mukavva ve ambalaj kâğıdı tesisinin kurulması tasarlanmaktadır. Urfanın Birecik, Konyanın Ilgın veya Trakyanın Uzunköprüsünde de bir "Saman sellülozu" tesisi düşünülmektedir.

Kâğıt bobinleri

"Dışardan gelen öğün olmaz, o da vaktinde bulunmaz"

TÜLİ'den Haberler

Almanya Büyük Elçisi ile eşi Madam Von Walter'in Tarabyadaki nefis büyük elçilik binasının bahçesinde verdikleri danslı yemek çok güzel geçti. Partinin yemek kısmını Madam Von Walter, eğlence kısmını kızı Anka hazırlamışlardı. Çınar Otelinin orkestrası çok beğenildi ve terasta, ay ışığı altında uzun uzun dansedildi.

Davetlilerin çok büyük ekseriyetini Ankaralılar teşkil ediyordu. Zira Walter'ler resmi bir davet yapmaktan ziyade şahsî dostlarını çağırmışlardı. İstanbulda bulunan hemen bütün Ankara kordiplomatiği oradaydı. Bir çok Büyük Elçi bu vesileyle meseleleri, diplomat hanımı da son dedikoduları konuşmak fırsatını buldular. Misafirlerin arasında Hindistanın eski Ankara Büyük Elçisi Atal ile kibar eşinin bulunması bir hoş süpriz teşkil etti. Atal'lar Habeşistandan tatil geçirmek üzere gelmiş bulunuyorlar. İsveç Büyük Elçisinin fstanbulda misafirler Ankarada Endonezya Büyük Elçisi Subijakto'larda kalmak niyetindeler.

Rockefelerden sonra bir başka amerikan milyonerinin başında kayak yelleri eser gibi. Hatırlanacağı gibi New York valisi çeyrek asırlık karısını geçenlerde boşamış ve bir sosyete duluyla evlenmiştir. Şimdi adı gazetelere geçen amerikan milyoneri Henry Ford ilidir- Ford da bir kaç gün önce 23 yıllık eşinden ayrılmıştır ve italyan asıllı, sarışın Christian Austin ile beraber görünmektedir. Gerçi bir eski ingiliz denizcisinin boşanmış eşi olan Mrs. Austin Fordlarla bir aile dostu olduğunu, Mrs. Ford'u da iyi tanıdığını ve Henry Ford II ile bazen beraber çıktıklarını söylemektedir ama istikbal için plânın ne olduğu sorusuna "No comment=Bir şey söyleyemem" cevabını vermiştir.

Böyle hallerde taraflar, söyleyecek şeyi evleneme kararlarını açıkladıklarında bulunmaktadır.

Son zamanlarda İstanbulda trafik kaideleri birçoklarının canım yakıyor. Şoförler, diledikleri yerde duramamaktan; halk ise, istediği yerde arabalara binip inememekten şikâyetçi. Fakat doğrusu o sıkışık ve kalabalık şehirde işler ancak böylece biraz olsun yoluna girebilmeye başlamış-

Gelgör ki, geçen haftanın sonlarında birgün, tam Köprünün üzerinde iki araba arka arkaya durdu. Arabalardan Sağlık Bakanı Yusuf Azizoğlu ile beraberindekiler indiler. Hoşbeş, vedalaşma, el sıkışma faslı bir müddet sürdü. Ancak ondan sonradır ki, bir müddet için tıkanan yol açıldı!

•

Meclis Başkanı Fuat Sirmen ve eşi herhalde Kilyostan dönmüş olacaklar. 0002 plaka numaralı araba bazan Harbiyede, bazan Beşiktaşta bekliyor!

Yusuf Azizoğlu

Yeşil yandı: Geç!

Adadaki Anadolu Klübü Temmuz ortalarından beri Ankaralıların adeta istilâsına uğradı- Evvelce gelmiş olanlara hergün yenileri ekleniyor. Memduha Satır, Nilüfer Özlen, Aliye Beyazıt ucun zamandır oradalar. Kızı kendisiyle beraber gelmemiş, onun için Bayan Beyazıt torunu ile çok meşgul.

Yüksek mühendis Muhiddin Kulinin eşi Sitare Kulin, geçen haftanın sonunda Adaya gitti. Kızı Ayşe ve küçük torunlarını çok özlemiş. Muhiddin Kulinin de Orta Doğudaki işinden ayrılacağı söyleniyor. Galiba, Rektörle pek anlaşamıyormuş.

Ankarânın Kim Novak'ı Yaşar Bozkurt, İstanbulda, pek canlı bir sarı poplinden, yaptırttığı dar elbisesiyle göz alıyor. Bebekte akşam gezintisine çıkanların hemen hepsi de çok şık oldukları halde, Yaşar hanım bütün gözleri üzerine çekiyor.

Beyoğlu Etibank Müdürü Kâmuran Bayçu ile eşi de ayni yerde, yeni evliler gibi elele geziyorlar-

İstanbul artık senenin en sıcak günlerini yaşıyor. Herkes denize koşuyo- Plajlar o kadar kalabalık ki, hususi yerlerden denize girmek İstanbullulara çok daha cazip geliyor.

Birçokları da, her yıl okluğu gibi bu yıl da Şehsuvar Menemencioğlunun bahçesinden denize girmeyi tercifo etmişler. Reyan Menemencioğlu

mm kızı Esra Bereket ile kocası, tatillerini geçirmek üzere, memlekete gelmişler. Fakat Esra Bereket pek ya tında bebek beklediği için denize girmiyor. Hümeyra Yaltkaya, mavi mayosu ve omuzlarına kadar döktüğü saçlarıyla çok daha genç görünüyor. Yüksek mühendis Ferit Örsün alsaslı karısı Helen de Şehsuvar Menemencioğlunun bahçesinden denize giriyor. Vücudu bikini giyebilecek kadar biçimli olduğu için, Bayan Helen fırsatı kaçırmamış. Zarif bikinilerle yüzüyor, güneşleniyor. Uzun saçlarını da atkuyruğu yapmış.

Kızılaycılığın yüzüncü yıldönümü dolayısıyla yapılacak merasime iştirak etmek üzere memleketimizden de bir heyet, bu ayın ondördünde Ankaradan kalkacak bir otobüsle Cenevreye hareket ediyor. Heyete Türkiyedeki Mavi Melekleri temsilen Bursadan 1, tamirden 1 ve Ankaradan -nedense- 3 Mavi Melek Katılmış. İstanbuldan da, en geniş teşkilât olduğu halde, sadece 1 kişi var- Aslında her yerden en liyakatli bir kişinin heyete katılması yeterdi. Hem böylece, masraflarda da fazla bir açılma olmazdı.

Ankaradan gidecek Mavi Meleklerin başında Adalet İlkin geliyor. Eski bir hariciyecinin eşi olan bu hanımı hatırlamamaya imkân var mı? Hani bu kış, C-H.P- balosunda Behiye Aksoy mikrofonda şarkı söylerken, kürk etolünü Aksoyun ayaklarının altına sermişti ya...

İkinci Mavi Melek, sesinin güzelliğiyle de meşhur Meral Cengiz, üçüncüsü ise, Tanzim Pulattır. Daha şimdiden, gelin hazırlar gibi. Meleklerin ikişer kat üniformaları ile birer ayakkabıları Kızılay tarafından sipariş edilmiş.

Ankara - İstanbul arasında sayılamıyacak kadar çok otobüs işliyor.

Gidiş-gelişin en kesif olduğu şu günlerde bile otobüslerde kolaylıkla rahat bir yer bulmak kaabil değil- Herhalde Devlet Demiryolları bundan pek memnun değildir ama, halk muhakkak ki çok memnun. Zira otobüsler hem ucuz, hem rahat, ham de daha süratli» Ayrıca, rekabet o hale gelmiş ki, 35 liradan tutun 15 liraya kadar otobüs var. Şimdi bir de "sinemalı otobüs" çıkmış! Herhalde gece yolcularım memnun etmek için olacak- Yalnız, hemen bütün otobüsler, belki de lokantacı ile aralarındaki hususî anlaşmaya uyarak, yemek molasını Düzcede aynı lokantanın önünde veriyorlar. Lokantanın önünde bir ana - baba günüdür başlıyor. O kadar kalabalığın kısa zamanda yemek yemesi gayet müşkül oluyor. Üstelik, yemekler de pek iyi değil. Sonra, Geredede saat 330'da bir "çay molası" veriliyor! Tabii bütün, otobüsler birlikte durdukları için, kalabalık, güneşin altında, âdeta dayak yer gibi çay içiyor ve sonra yola devam ediliyor. Halbuki, bu "çay molası her otobüs ayrı yerde duracak şekilde âyârlasalar, hem daha fazla sayıda lokanta para kazanmış olur, hem de halk doğru dürüst yemek yeme fırsatını bulur. Nitekim, otomobil yolcularının hiç biri, bu yerlerde durmuyor.

Pazar günkü İstanbul yolcuları arasında, Orta Doğu Âmme Enstitüsünden Sadrı Aksoy ve eşi Yümniye Aksoy da vardı-

Toprak Ofis eski Muhasebe Müdürü Avnullah Senker Güven Sigorta Umum Müdürlüğüne tâyin edildi. Senkerin bugünlerde işe başlaması bekleniyor.

Bu haftanın başında Ankara Palasın bahçesi gene çok kalabalıktı. Feridun Cemal Erkin, misafirleriyle gelmişti. Masasında İkinci Daire Başkam Berduk Olgaçay da vardı. Diğer bir masada ise, Amerika Yale Üniversitesinin en genç profesörü Oktay Sinanoğlu ile kardeşi Esin ve arkadaşları oturuyorlardı-

Haftanın başında İmar ve İskân Bakanı F-K.G., AKİS'in Yazı İşleri Müdürünü aradı ve son derece kızgın bir şekilde;

"— Tüliden Haberler sayfanızda benimle ilgili bir haber var, omun aslı yoktur!" dedi.

AKİS'in Yazı İsleri Müdürü, iyi tanıdığı F.G-K. ya, Tüliden Haberler sayfasının bir dedikodu sayfası olduğunu, bu tip haberlerin tabii karşılanması gerektiğini bildirdi ve eğer bir hata varsa tashih edileceğini ifade etti. F.K.G. nın kızdığı haber, kendisinin Öçten ile bir tutulmasına dair olan haberdi- Buna fena halde bozulan F.K.G, ısrarla, Bakanlığı içinde, haberde olduğu gibi "Öçtenvâri" bir temizliğe girişmediğini ifade ediyordu.

F.G.G. nın bir Öçten olmadığına sevinmek gerek..

KADIN-MODA

Moda

Şehirde yaz

Şehir için yaz kıyafetleri sayfiye yerlerinden bir hayli değişiktir. Çok dekolte, çok çiçekli, rahat yazlık kıyafetler şehir içinde genel olarak iyi durmaz. Fakat yerine göre Şehirde de açık giyinmek, yaz fantezilerine yer vermek mümkündür.

Tek bir beyaz eteğin, kumaşı iyi seçilmek şartiyle, şehirdeki kadının giyim dâvasını halledebileceği biri gerçektir. Zevke göre, düz hatlı, veya hafif evaze bir beyaz etek, muhtelif -aksesuar ve oluşlarla günün her saatinde şıktır ve kadına hem kapalı, hem açık giyinme imkânını sağlar.

Beyaz bir etek siyahla, kahverengi veya gene beyazla derhal giyimli bir hal alır. Vücuda yapışık küçük bluzların etek altından ve bir kemer le beraber giyilmesi bu mevsim çok modadır, fakat etek üstüne giyilen bluzlar da gözden düşmüş değildir. Etek üzerine düşürülen sveter tipi blûzlar ve sveterler şehir içinde dolaşmak için mükemmel bir sokak kıyafeti teşkil ettiği halde, etek içine giren bluzlar ya çok spor, ya da akşam saatinde fantezi olarak kullanılmaktadır.

Sabahın erken saatinde, spor kıyafet olarak beyaz etek, çizgili, ufak kollu merserize bir elde örülmüş pulover ile gayet şık durur. Bluz eteğin içine sokulmuştur ve kemerle kullanılmaktadır. Aynı etek kayık yakalı ve truvakar kollu ipekli jerse veya ipekten bir emprime bluzla gece her yere gidebilir. Bluzun siyah, beyaz desenlerden seçilmesi kıyafete lüzumlu bir ağırlık da verecektir. Bu bluz da eteğin, içindedir ve gene kemerlidir..

Eteğin içine giyilen bir başka bluz da, vücuda yapışık siyah "tee-shirt"tür. Kolu omuzları gösterir şekilde açık olan bu vücuda yapışık tee-shirt'ün yanmış bir ten, siyah, lar, serin akşamlarda beyaz eteğin bir yaz, tayyörü şeklinde giyilmesini kalın bir blezik ve siyah kloş bir yazlık şapka ile yas günü şehirde çok çekici, olacağı muhakkaktır. Fakat hatların sadeliği ve düz beyaz etek, bu kıyefeti bayağı olmaktan kurtarmaktadır. Halbuki açık bir basma şehirde bu etkiyi yapamaz.

Beyaz etek, siyah kemerle kullanılan bir beyaz şömizye bluzla da gayet şık durur. Bu şömizye bluz uzun kollu olabilir. Bu yıl çok moda olan siyahlı beyazdı ikiz örgü takımsağlıyacaktır. Gene beyaz eteği "blazer" denilen merserize klâsik yazlık ceketlerle giymek çok revaçtadır. Bu takdirde merserise ceketin içine kolsuz," kapalı yakalı düz bir beyaz teeshirt giymek ve yakayı da . renkli bir eşarpla süslemek mümkündür.

Beyaz etek, evde bulunan emprime parçalardan, basma veya ipekli eşarplardan, türk kumaşlarından yapılmış bluzlarla gayet şık olur. Kıyafete göre başı bir türbanla sarmak da mümkündür. Beyaz eteğin kumaşı yıkanmaya müsait ve :-çini göstermeyen cinsten olmalıdır.

Yenilikler

Bu yıl bütün Avrupa plajlarında göze çarpan şey, kadınların giyindikleri renk renk ve kirpi gibi kabarık hasır şapkalar olmuştur. Kadınlar süs gibi duran bu şapkaları aslında bigudili saçlarını gizlemek için kullanmaktadırlar. Plajda moda olan saçlar, kulak altına doğru düz, fakat hafif içe dönük olarak, kulakları gizleyerek inen saçlardır. Kâhkül de gene çoktur. Fakat bu düz manzaralı taçlara hafif bir kabarıklık veren şey„ içe doğru sarılmış bigudilerdir. Saçlar şapka içinde plajda kuruyor, sonra da taranıyor. Bu modelin elde edilmesi için, saçların çok muntazam ve aynı hizada kesilmesi lâzımdır. Uçlara doğru sarılan beş veya attı çok iri bigudi, saçlara bu 'biçimi vermektedir.

El örgüleri

Sveter takımları, her sonbaharda olduğu gibi bu sonbaharda da modanın 1 numaralı yıldızını teşkil edecektir. Çağımızın kadını hak ve hürriyetlerine kavuştuktan sonra sveter, etek-blûz içinde yaşamaya başlamıştır- Fakat bu yıl giyilecek sveterlerin bir özelliği var: Elde yapılmış yün takımları, el örgüleri çok değerlenmiş bulunmaktadır. Tabii yün renginde, ince şişlerle yapılmış bir twin-set'in iç sveteri düz örgü ile kapalı yaka ve tam kolsuz olarak, etek üzerine düşecek şekilde , örülmüştür. Önden düğmeli dış sveterin ise örgüsü İnce saç örgü sudur. Şık ve zengin kadınlar, bu el örgülerine büyük paralar ödeyeceklerdir. Fakat asıl moda, takımın, giyenin kendi elinden çıkmış olmasıdır.

Bu yazın şık kıyafetleri
Ciddiyet de unutulmamalı

Teknik öğretime kayarken

Millî Eğitim Bakanı Dr. Öktem, klâsik öğretim sisteminden teknik öğretim sistemine geçiş devresinin açıldığını ve ilk uygulamaların da yapılacağını açıklamış bulunuyor. Bu, gerçekten sevindirici bir olaydır. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında ana batları gösterilmiş olan teknik öğretime kayış ihtiyacı, zaten uzun bir süredir, kendisini hepimize, duyurmakta idi. İleri toplumlarda veya som yıllar içinde gerçek bir kalkınma gösteren memleketlerde mesleki ve teknik öğretime büyük bir önem verilmektedir. Meselâ Türkiyede, 1961 yılında orta dereceli klâsik tahsil yapanların miktarı yüzde -78,5 ve orta dereceli meslekî ve teknik okullara devam edenlerin sayısı yüzde 13,7 iken, Batı Almanyada klâsik orta dereceli okula devam edenlerinki ise yüzde 643 idi. Bugün İsrailde, orta dereceli teknik ve meslek okullarına devam edenlerin sayısı yüzde 30'a çıkmıştır. Rusyada orta dereceli tahsil yapanların yüzde 751 teknik ve meslek okullarına gitmektedir. Bu durumda Rusyada, orta dereceli klâsik tahsil yapanların sayısı yüzde 25'i geçmemektedir. Fransa gibi klâsik tahsile önem veren birçok memleketlerde de, son yıllar içinde, teknik ve meslek okullarına rağbet çok artmıştır.

Öyle görülüyor ki, çağımızın gerçekleri, bütün memleketlerde tahsili klâsik sistemden teknik sisteme doğru zorlamaktadır. Her memleket de bu geçişi, kendi imkân ve ihtiyaçlarına göre ayarlamaktadır» Meselâ liberal bir memleket olan Birleşik Amerikala bu sistem, belki de en iyi bir; tekilde uygulanmakta, muhtelif meslek ve teknik kollara yöneltme, liselerde, ders programları ile sağlanmaktadır. Bu durumda, bütün çocuklar liseyi bitirme şansına sahip olmakta, aynı bina içinde, mecburi dersler yanında, rehberlerin yardımıyla seçtikleri ihtiyarî derslerle hem kabiliyetlerini keşfetmekte, hem de bu kabiliyetleri geliştirme imkânını kazanmaktadırlar. Böylece, devamlı bir gelişme halindeki çocuk, mesleğe veya teknik kola zorla itilmeyip, bu meslek veya işi severek, istiyerek ve kendi isteğine göre, fakat yetişmiş uzmanların yardımıyla, kendisi seçmektedir. Tabii bu dâva, amerikan toplumunda kolay halledilir bir dâvadır. Çünkü amerikan toplumunda gençler, çok erken yaştan hayatlarını kazanma zorunluğunu duyar ve bir an evvel hayata atılmak üzere teknik sahalarda çalışırlar. Klâsik yolda yüksek tahsil yapanlar, buna gerçekten merak saranlardır. Bizde ise teknik kollar, bugüne kadar, yeter derecede değerlendirilememiştir. Yanlış bir zihniyet, sayın Dr. İbrahim Öktemin de işaret ettiği gibi, ancak zekâ seviyesi düşük, okuma kabiliyeti zayıf çocukların teknik ve meslekî okullara girdikleri inancını yaymıştır. Bu bakımdan, bir itilme olmadan, klâsik tahsilden teknik tahsile geçiş bizde kolay olmayacaktır. "Okusun, kâtip çıksın da, adam olsun" zihniyeti kafalarımıza fazlaca yerleşmiştir- Demek ki bir itilme zorunluğu mevcuttur. Yalnız, bu itilme yapılırken, ilkokulu bitirme derecelerinden çok, çocukların gerçek kabiliyetleri üzerinde durmak gerekir. Bunun için de ilkokullardan itibaren kabilyetleri geliştirilecek yeni usûller uygulamak mecburiyetindeyiz-

Teknik okullarda kültür derslerine de büyük önem verileceğinden, bu okulları bitirenler, klâsik liseleri bitirenler gibi yüksek tahsillerine de devam edebileceklerdir. Üstelik teknik bir sahada da yetişecekleri için, yüksek tahsil yapmadıkları takdirde, memleket »cin faydalı bir vatandaş olarak derhal hayata atılabileceklerdir. Personel Kanununun teknik elemanlara tanıdığı yeni imkânlar da hesaplanınca, teknik okulların en aşağı klâsik liseler kadar rağbet görmesini bekliyebiliriz- Klâsik tahsilde ve teknik okullarda başarı gösteremiyecekler için ise meslekî kumlar, teknik kurslar açılması beklenmektedir. Klâsik öğretimden teknik öğretime geçerken en önemli şey, bence, çocuklara ve aileye "teknik öğretimin mânasını ve değerini anlatabilmek"tir. Ayrıca temkinli, hesaplı, sabırlı bir geçiş devresinin, "bir kayma"nın şart olduğu da muhakkaktır.

Bu, bizi başarıya daha çabuk ulaştıracaktır.

Jale CANDAN

lar içinde büyük rağbet görmüştür. Kısa gecelikler, kısa sabahlıklar, yarım kombinezonlar bermuda tipi iç Çamaşırları hep bu canlı emprime jerselerden yapılmaktadır. Emprime çamaşır modası kışın da devam edecektir.

Dernekler

Karasinekle mücadele

Sessiz odada birden bir kıpırdanma oldu: Konferansçıyı büyük bir dikkat içinde dinlemekte olan meraklı kadınlar, yüzlerine gözlerine konan karasinekleri kovalamaya koyul muşlardı. Karasinek canavarları sanki birdenbire odayı istilâ edivermişlerdi.

Olay, geride bıraktığımız hafta içinde Ankara yakınlarında, Çerkezhöyük köyünde geçti. Ev Ekonomisti Melâhat Çizmeci, okul odasında toplanan köy kadınlarına "karasineğin: marifetleri" ni anlatıyordu. Tertemiz başörtülü, öğrenmeye meraklı Çerkezhöyüklü hanımlar, karasineğin büyütülmüş resmini, fırçaya benzeyen ayaklarını gördükten ve onun marifetlerini öğrendikten sonra, onun odadaki mevcudiyetini daha etkili bir surette duymağa başlamışlardı. Hele bir sineğin 300 yumurta yaptığını öğrenince, odadaki sinek ordusundan daha fazla rahatsızlık duymağa başladıkları görülüyordu. Kendilerine karasinekten korunmayı öğreten Ev Ekonomisti Melâhat Çizmeciyi bütün dikkatleriyle dinlemeye koyuldular.

Melâhat Çizmeci, Türk—Amerikan Kadınları Kültür Derneği Köyü Kalkındırma Grupunun faal bir Üyesi olarak, o gün iki köyde, Yavrucak ve Çerkezhöyük köylerinde, konuşma yaptı, karasineğin tehlikeli faaliyetlerini ve buna karşı durmanın çarelerini anlattı. Bu arada özellikle yaz aylarında, tel dolabın önemi üzerinde durdu. Bu konuşmadan önce Dernek üyeleri, ilâç temin ederek, iki köyde karasinekle mücadele uygulaması yapmışlardı. Fakat ne kadar mücadele edilirse edilsin, karasineğin kökünü tamamiyle kurutmak mümkün olmuyordu. Bu mücadele yanında yiyecekleri Binekten korumak, açıkta hiçbir yiyecek bırakmamak ve helaların ağızlarını da bir kapakla kapatmak şarttı.

Yaz aylarında pek çok ishal vakasına şahit olan bu köylerde anneler, karasinek hakkındaki konuşmayı ve alınacak tedbirleri içten gelen bir ilgiyle dinliyorlardı. O gün iki köyde de hasta çocukları muayene eden Hacettepe Hastahanesi uzmanlarından Dr. Ayten Gökdağ da ishal vakalarının çokluğu karşısında, annelere ayrıca sağlık ve temizlik öğütleri verdi. Ev Ekonomisti Melâhat çizmecinin konuşması böylece uygulama sahası da bulmuş oluyordu.

R A D Y O

idare

Hastalık kumkuması

Türkiye Radyolarının genel durumu için bugün olumlu bir söz söylemeye kimsenin dili varamamaktadır. Gerek idarî yönden, gerekse teknik ve programcılık bakımından radyolarımız binbir sıkıntı içindedir. Yıllardan bari biriken bu Bulantılar, ortaya, halli son derece güç meseleler çıkarılmıştır. İşlerin bir düşene sokulması gayesiyle çalışılması, işten anlayanların önemli yerlerden uzak tutulması ve "nasıl olsa yeni Radyo Kanunu çıktığı zaman. durumu düzeltmek için sil baştan yapılacaktır" düşüncesiyle meselelere el atılmaması, radyolarımızın bugünkü hale gelmesine yol açan sebeplerin başındadır.

Radyolarımızın içinde bulunduğu durumu anlamak için programlara -program diye bir şey bulunabilirse..- söyle bir gözatmak yeter de artar bile... Hangi radyomuzda öğretici, eğitici, veya eğlendirici bir program bulmak mümkündür? Hangi radyoda, büyük vaadlerle başlayan bir program hiç dejenere olmadan veya- kayıplara karışmadan sonuna kadar devam etmektedir? Hangi program, dinleyicinin hafızasında silinmez bir iz bırakmaktadır? Dinleyici hangi programı merakla beklemekte ve akşam evine geldiği zaman hangi programın saatini iple çekmektedir? Hangi program, dinleyicinin ihtiyaçları düşünülerek hazırlanmaktadır? Hangi programın gayesi bellidir? Hangi program radyoculuk tarihimizde örnek bir yer işgal edebilecek durumdadır?

Bütün bu sorunların cevaplarının verilememesi, radyoların içinde bulunduğu keşmekeşin yarattığı kötü durumu açıkça ortaya koymaktadır. Radyolarımızda daha en basit meseleler halledilememiştir ve bu zihniyetle yayın yapılmağa devam edildiği takdirde de halledilmesine imkân yoktur.

Bu arada, dış sebeplerden ötürü halli imkânsız bazı meseleler de radyolarımızın belini bükmektedir. Meselâ parasızlık bunların başında gelmektedir. Elemansızlık da bir başka önemli meseledir. Radyolarımızın çoğunda yeter sayıda eleman yoktur. Bu imkansızlık gerek teknik alanda, gerekse programcılık bakımından yayında büyük gedikler açmaktadır.

Ayrıca, Türkiye Radyolarının modası geçmiş kanunlarla idare edilmesi, işlerin gelişmesini önleyen bir başka sebep olarak ilgililerin karşısına çıkmaktadır. Yıllardan beri değiştirilmeyen bu kanunlar, modern radyoculuk anlayışının memleketimize girmesine maalesef engel olmuşlardır. Çıkması beklenen yeni Radyo Kanununun, bugün karşılaşılan her güçlükte "Hele şu kanun bir çıksın, bu işi o zaman düzel biriz" peklinde bir mazeret olarak kullanılman ise herşeyin üstüne tuz biber ekmektedir.

Herşeye rağmen, iyileşme

Bütün bunlara rağmen radyolarımızda bugüne kadar, iyi not alabilecek bir takım adımlar da atılmamış değildir. Eski kanunların dar çerçevesine, büyük ümitler vaadettiği halde henüz çıkmamış olan yeni Radyo Kanununun sadece bir mazeret olarak kullanılmasına rağmen bugün, atılan bir-iki adımın ve başlanan, son derece yararlı bir iki işin varlığı da inkâr edilemez. Fakat bu adımların ve başlanan işlerin sonuçlarını bugünden görmek elbette ki imkânsızdır. Beklemeye tahammülü olmayan veya atılan adımların önemini anlamayan kimseler ise başlangıç devresindeki bu hamleleri küÇümseyebilirler. Hangi meslekte veya alanda olursa olsun, atılan bir adimin sonucunu almak için işin sonunu beklemek gerekir. Sonra, başlanılan işi devam ettirecek inançlı, azimli tatbikatçılardı mevcudiyeti de bir ayrı önemli konudur.

Radyolarımızla ilgili olarak atılan adımlar, yapılan hamleler bu gibi özellikler taşımaktadır. Bu sebepten ötürüdür ki ortada henüz elle tutulur bir sonuç yoktur.

Bu hamlelerin başında, Atanan Hükümetine Radyo ve Televizyon alanında yapılan anlaşma gelmektedir! Anlaşmaya göre, Alman Hükümeti, önümüzdeki Ekim ayında Ankarada kurulacak olan Eğitim Merkezi için bir radyo ve televizyon stüdyosunda bulunması gereken cihazları vermeyi, Erzurumda yapılmakta olan radyonun stüdyo binasının cihazlarını sağlamayı ve Almanyada türk personeli yetiştirmeyi kabul etmektedir.

Bu yardımın sağlanmasının önemi üstünde durmadan önce, Ankarada kurulması kararlaştırılan Eğitim Merkezi hakkında bilgi vermek yerinde olur. Bu merkezde her çeşit radyo ve televizyon personeli yetiştirilecektir. Radyolarımızın büyük sıkıntılarından biri olan yetersiz eleman derdinin bu şekilde halledilmesi en büyük gedikleri kapanmasına yarayacaktır. Eğitim Merkezinde görev alacak olan yabancı radyo ve televizyon uzmanları, muhakkak ki bilgili elemanların yetişmelerini sağlıyacaklardır. Bu bakımdan, yani başlanmış olan Eğitim Merkezi te-

şebbüsünün geciktirilmemesi gerekir.

Bu Eğitimi Merkezi sayesinde Ankara aynı zamanda küçük bir radyo istasyonuna daha kavuşmuş olacaktır.

Yine Alman yardımıyla kurulması sağlanan bu radyo istasyonu hem radyo elemanlarının yetiştirilmesinde kullanılacak, hem de yapacağı yayınla Ankaralılara faydalı olacaktır.

Müspet adımlar

Alman yardımı yalnız radyo veya televizyon bakımından faydalı olanakla kalmayacak, aynı zamanda radyoculuk şakasında dışarıya doğru atmamız gereken adıma da öncülük edecektir. Bugüne kadar içine kapanık bir zihniyetle çalışan ve kendi yağı ile kavrulmak için kıvranan radyoculuğumuzla ilgili meselelerin içerde bulunamayan cevapları artık bu yardım sayesinde dinarda aranabilecektir.

Bütün bunlardan başka, Alman yardımı Erzurum Radyosunun ta'marnlanma işini de hızlandırmıştır. Doğudan gelen bir takım komünist tahriklerini önleyecek olan Erzurum Radyosunun tahmin edildiğinden daha kısa zamanda yayına başlayabilmesi de dış yardımın önemini bir kat daha arttırmaktadır.

Yine bu yardım sayesinde, atılan önemli adımlardan biri de, türk teknisyen ve programcılarının Almanyada eğitim görmeye başlamalarıdır. Halen 10 kişi Münih ve Hamburgda radyo ve televizyonla ilgili kurslara devam etmektedirler. Önümüzdeki Ekim ayında bu elemanları dört programcı daha takip edecektir. Personel yetiştirmek için dışarda imkan sağlanması da, semeresi ancak yarın alınabilecek müspet adımlardan biridir.

İleriye doğru atılan adımlar arasında, ayrıca, radyo etüdlerinin yarın için sağlayacağı faydalar da önen: taşımaktadır. Beş Yıllık Plâna göre ayarlanan bu etüdler sonucunda Erzurumdaki radyodan başka İzmirde de bir yüksek takatli orta dalga istasyonunun kurulması ve Mersin'le daha önce başlatılmış olan radyonun tamami atılması kararlaştırılmıştır. Avrupa Radyo Difüsyon Birliğinin bu etüdlere yardımcı olması da sağlanmıştır. Dışardan böyle bir yardımın sağlanmış olması da radyoculuğumuzda, faydası ilerde görülecek müspet adımlar arasındadır.

Haberler Merkezi

Faydası ancak ilerde görülebilecek bir yenilik de Millî Eğitim Bakanlığı ile eski Basın - Yayın ve Turizm Bakanlığı arasındaki işbirliği sayesinde çalışmaya başlayan Ortak Kuruldur. Otuzaltı yıllık mazisine rağmen, geçen Nisan ayına kadar radyolarımızda bir tek eğitim programına yer verilmemiştir. Şimdi kurulan Ortak Kurul sayesinde ilk olarak geçen Nisan ayında Ankara İl Radyosunda, deneme mahiyetinde, Ankara ve civarındaki okullara eğitim yayınları yapılmış ve son derece başarılı sonuçlar alınmıştı..

Yine başarılı olması beklenen yeni bir teşekkül de, Ankara Radyosunda kurulan Haberler Merkezidir. Haber alma imkânlarının ve radyo haberciliği bilgisinin son derece kıt olmasına rağmen kurulan bu merkez, radyoculuğumuzun geleceğinde de önemli bir rol oynayacak durumdadır. Yalnız, bu merkez daha şimdiden bilgiye, görgüye ve habercilik anlayışına fazlasıyla ihtiyaç göstermektedir. Fakat kurulduğu zaman göze alınan bazı mücadelelerden bugün vazgeçilmiş olunması, bütün imkânsızlık ve dertlere rağmen, yârım saatlik akşam haber samanının her gece yalnız 10 dakikasının doldurulması ilerisi için büyük ümitler vermemektedir.

Bu sebepten de geçen kış içinde atılan ve sonuçlarının ilerde alınması beklenen adımlarla ilgili bir soru ortaya atmak yerinde olacaktır: Atılan bu müspet adımladın devamını sağlayacak anlayışlı, yetkili, görgülü ve ülkücü radyo elemanı nerededir?

İşte, önemli olan budur!

S İ N E M A

Türkiye

Yeni mevsime doğru

İçinde bulunduğumuz Ağustos ayı, türk film yapımcıları için en hareketli ay sayılır. Oyuncular, fotoğraf direktörleri ve rejisörler durmadan o firmadan bu firmaya taşınırlar ve gelecek yeni sinema mevsiminizi filmlerini tamamlamaya çalışırlar. Yalnız stüdyolar boştur ve sıralarını beklemektedirler. Yapımcılar, oyuncular; fotoğraf direktörleri ve rejisörler çekimi bitirdikten sonradır ki, stüdyolar faaliyet devresine girerler. Stüdyolarla yapımcı şirketlerin arasındaki oran son derece dengesiz olduğundan, Eylül ayı en sıkışık aydır. Yeni mevsimin Eylül ayı sonunda başlamasa, bu sıkışıklığı daha da arttırır, işler üstüste biner. Tiyatrodan gelmeler hariç, sinemamızda aşağı yukarı bütün oyuncular kendi sesleriyle konuşmadıklarından, filmlerin seslendirmelerinde de çeşitli zorluklarla karşılaşılır. Türk filmlerindeki erkek kahraman üç-dört dublaj sanatçısı arasında paylaştırılmıştır. Bu paylaştırılma, sonradan seyirci üzerinde ters etki yaratacak sonuçlar da doğurur. Örneğin, ayni stüdyodan çıkma, teknik işleme uğramış dört filmdeki dört ayrı kahramanı ayni dublaj sanatçısı konuşmakta ve seyirci, kikleri birbirine -çok tabii olarak- karıştırmaktadır.

Yeni çalışmalar

Yeni mevsim için her üç kuşak-eski, orta ve yeni - rejisörleri de faaliyet halindedirler. Yaşayan rejisörlerin içinde -Muhsin Ertuğrulu saymazsanız- en eskisi olan Faruk Kenç-Ahmet Mekin, Gülgün Ok ve Ahmet Tarık Tekçe ile birlikte-, sinemamızda yeri olmayan ve olmaması gereken bir türü, çöllerde geçen bir hikâyeyi «Çöl Kanunu" yla işlemektedir. Başlangıcından bu yana ancak iki filmiyle -"İstanbulun Fethi" ve "Ankara Ekspresi"- yarım bir ilgi çeken Aydın Arakon, "Fosforlu Çevriye" ler furyasından sonra durulmuş ve bu yıl yapımcı ile ilişkisi bir füme -"Uçurumdaki Kadın" kadar düşmüştür. Yine eski kuşaktan öncü Lütfi Ö. Akad, ardı sıra gelenlerden Çetin Karamanbey ve örneği rejisörler, yapımcıdan pek yakınlık görmemeler ve yeni mevsim için film çekimine girmemişlerdir.

Tenkitoüerce geçen yılın en başarılı rejisörlerden sayılan Metin Erksan, bu mevsim için bir önceki yılın ilginç filmi "Yılanların Öcü" türünden bir filmle "Susuz Yaz" yeni mevsime girecektir. Hikayeci, şair, tiyatro yazan ve çevirgen Necati Cumalının aynı adı taşıyan uzun hikâyesinden sinemaya aktarılan "Susuz Yaz", bir su meselesi yüzünden cinayet işleyip hapse giren iki kardeşten dışarda kalanın içerdekinin karısıyla olan ilişkisini ve çevreyi inceleyen sağlam bir hikâyeye dayanmaktadır. Çokluk, psiko-sosyal davranış ve ilişkilerin incelenmesine dayanan konunun, Enksanın iyi bir sinema diliyle üstesinden gelmedi beklenir.

. . . . Ve moda

1963-64 sinema mevsimi için moda, polisiye filmler modasıdır. Geçen yılın komedi filmleri modası, yerini polisiyelere terketmiştir. Arada öbür türler de denenmekle beraber, ağırlık polisiyelerdedir. Orta kuşağın adı iyiye çıkmış bütün rejisörleri bu türü denemektedirler. Atıf Yılmaz, geçen yılın duraklama ve gerilemesini bir Murat Davman aktarması olan "Ezrailin Habercisi" ile önleyebilecek midir? "Avare Mustafa" ile duraklama çağından doğruca çizgili yola giren, fakat "Kısmetin En Güzeli" ve "Belâlı Torun" da modaya uyma zorundan şaşkınlığa uğrayan Memduh Ün, "Bire On Vardı" ile "Üç Arkadaş" tan sonra "Avare Mustafa" daki doğru çizgili yoluna yeniden girebilecek midir?

"Namus Uğruna" da şimdiye kadarki sinema serüveni boyunca yaptıklarının en güzellerinden derlediği bir antoloji ile seyirci karşısına çıkan Osman F. Seden, yeni yılın modası "Yaralı Aslan" la yine eski Seden olabilecek midir? Bütün bu soruların karşılıkları ancak yeni mevsim içinde, adıgeçen rejisörlerin filmleri gösterildikten sonra alınacaktır.

Yeni kuşak rejisörleri, eski ve orta kuşaktan birçok rejisörün miad doldurmaları yüzünden bu mevsim göçen yıla karşılık daha fazla film çevirme imkânına sahip olmuşlardır. Orta kuşakla yeni kuşak çizgisi arasında kalan Ertem Göreç, iki yeri filmini bitirmiş durumdadır: Al Capp'ın ünlü resimli roman kahramanı "1a1 Abner-Hoş Memo"ya örnek olarak çizilen "Cicican" in sinama aktarması ve "Ayşecik Fakir Prenses". Adı çok yaygın, okur ve seyirci tekeline girmiş iki ünlü kahramanın serüvenlerini anlatan bu filmler, Göreç için ya tehlikeli, ya da tam tersi, fayda getirici o acaklardır.

Halit Refig ise yeni kuşağı birkaç yeni rejisörle birlikte temsil etmekte ve uç noktası olmaktadır. Refiğin yeni mevsim için iki filmi hazırdır: Birincisi geçenlerde biten Moskova Film Festivaline de katılan "Şehirdeki Yabancı" ve "Şafak "Bekçileri". Başlangıçtaki kişiliğinden beklenmeyecek bir atakla sosyal konulara eğilen Refiğ, "Şehirdeki Yabancı" sı ile yeni mevsimin üzerinde durulmaya değer filmini ortaya koyacaktır.

Aynı yolun yolcuları

Yılın en "hızlı" rejisörleri, geçen yıl olduğu gibi bu yıl da Nejat Saydam, Ülkü Erakalın ve Arşavir Alyanak üçlüsüdür. Çabuk, kolay ve çokluk hikâyeye dayanan ve resimli roman niteliği taşıyan filmlerin bu "eline çabuk" rejisörleri yeni mevsimin çalışmalarına daha onikinci ayda başlamışlar ve bugüne kadar durdurak tanımamışlardır. Yine her üç rejisör de tek bir tür üzerinde gitmemektedirler. Eski, yeni her türü ve her modayı denemekte, birbiri arkasından filmlerini çevirmektedirler. Üçü içinde bir dönüş yapması beklenen tek kişi, Erakalındır. Furya içindeki hızını kesebildiği takdirde Erakalın belki - o da belki - bir şeyler yapabilecek intibaını vermemtedir. Erakalın için sınav filmi, bu mevsim kendi adına kurduğu şirketin yapacağı "Bütün Suçumuz Sevmek"tir.

Filmin oyunculuklarını ise Türkân Şoray, Tanju Gürsu, Çolpan İlhan ve taret Günay yapmaktadır.

Nejat Saydam, "Küçük Hanım" serilerini bırakmıştır. Bu bırakış sonucu Saydam serbest çalışma imkânına kavuşmuş, fakat bu da kendisine bîr değişme getirmemiştir. Saydam, başlangıç yıllarının "Son Saadet" ve "Kin" deki iyi niyetini çoktan kaybetmiş bir rejisörüdür. Yeniden bir dönüş ve değişme yapması ancak mûcize sayesinde olabilir ki, türk sineması mucizenin hiç olmıyacağı tek sinemadır.

Geriye kalanlardan, sıra rejisörü iken geçen yıl "İkimize Bir Dünya" ile bir kısım tenkitçilerin göklere çıkardığı Nevzat Pesen, bu yıl bir tiyatro aktarması olan 'Kötü Tohum" ve iki avantür ile "İkimize Bir Dünya'nın bir tesadüf olup olmadığı hak kında seyircisine ve bir kışım tenkitçilere fikir verecektir.

K Ö Ş E D E N

1924 Olimpiyatları ve ötesi

Vildan Âşir SAVAŞIR

1924 Olimpiyattan ufuklarda belirdiği zaman, spor işlemimizi düzenlemekle vazifelenen teşkilât daha yaşını doldurmamıştı. *Gerçi* "İdman İttifakı Heyeti Muvakkatesi" adı altında bir heyet daha 1921 yılının Nisanında toplanmış, bir nizamname hazırlamış ve Kasım ayında İdman İttifakını Cemiyetler Kanunu hükümlerine uygun bir varlık olarak tescil de ettirmişti ama, ortaya henüz gençlere sahip olacak, işleri çekip çevirecek, düzene koyacak bir otorite çıkamamıştı-

Serveti Fünuncu Ahmet İhsan, Selim Sırrı (Tarcan) Ali Seyfi Ali Sami (Yen), Ali Rânâ (Tarhan), Cevat Rüştü, Nasuhi (Baydar), Burhanettin (Felek), Taip Servet, Hamdi Emin (Çap), Darüşşafakalı Cemal Faris, Cevdet beyler gibi, sahalarda ve sporun konuşulup tartışıldığı yerlerde sık rastlanan isimler Türkiyenin bu oyunlara katılmasında sporcular ve onları idare edenler için büyük faydalar mülâhaza ediyorlar ve bu iştiraki samimi olarak arzuluyorlardı... Ancak bunu temin edecek ne imkâna, ne de güce sahiptiler. Tek ümit, bu tarihlerde memleketin hakiki sahibi olan Türkiye Büyült Millet Meclisi Hükümetinin göstereceği alâkada idi. Büyük ölüm kalını savaşından sonra eline yorgun bir nesil mirası alan yeni Anadolu Hükümetinin gençlik işleriyle İlgilendiği, bazı vilâyet ve kazalarda çalışan spor kulüplerine para yardımı yaptığı, hattâ bu sebeple, gençlik hareketlerinin canlı bir kesafet gösterdiği yarak İstanbula da el uzattığı biliniyordu. Fakat bu Olimpiyatlara iştirak gibi pahalı bir hamleye girişe bilmek, onu organize etmeğe kalkışmak için yeter, bir teminat sayılamazdı- Onun için işe, o günün ölçüsü içinde pak usta ve hesaplı bir neşriyat kampanyası ile başlamışlardı.

1923 Nisanında İdman İttifakı bir kongre yapmışti. Seçilen yeni merkez heyeti, reis Ali Sami beyin gayretiyle bir takım ileri adımlar atmış, hattâ İstanbulda olduğu gibi bazı vilâyetlerde "mıntıka" heyetleli teşkil etmişti. Bu arada Olimpiyat oyunlarına nasıl hazırlanabilineceğine dair bir de program Olimpiyat oyunlarına nasıl hazırlanılabileceğine dair bir de program ve iştirak projesi hazırlanmıştı. Bunlar tamamlandıktan sonra merkez heyeti, Hükümetle bu konuda temaslar yapmak üzere Ankaraya murahhaslar gönder meyi de karar altına almıştı.

İdman İttifakı Reisi Ali Sami, Olimpiyat Komitesi Murahhas âzası Selim Sırrı ve Maarif Vekili Safa beyin Başvekil İsmet Paşayı Ankarada ziyareti bir Ağustos gününe rastlamıştı- Genç Başvekil -Paşa o tarihte kırkını geçmemişti sanırım- heyeti dikkat ve anla yışla dinlemiş, dileklerini kabul etmiş ve Olimpiyat hazırlıklarına, seyahat masraflarına karşılık olmak üzere. İttifak emrine 17 bin lira vermiş ve buna çok kısa bir müddet sonra 10 bin lira daha ilâve etmişti. Küçümsemeyin! Paranın o günkü satın alma gücünü düşünür? de bakın, bu 27 bin lira ne büyük bir paraymış...

Para İttifakın kasasına girdiği gün, evvelce hazırlanıp Paşaya takdim edilen proje esaslarına uygun olarak çalışmalara başlanmıştı- Hele bizler kulüpte, mektepte ve evde başka lâf konuşmaz olmuştuk- Yeni Türkiyeyi Pariste temsil edecek olan ekipi İstanbulun bir avuç sporcusu arasından seçmek, günün şartları karşısında dirayete uygun sayılmıyordu. Onun için yurt ölçüsünde bir araştırma yapılmasına özenilmiş, bu sebeple de Eskişehirde bir seçme müsabakası tertiplenmesi kararlaştırılmıştı. Bu seçmelere Ankaranın, rabzonun, İzmitin; İstanbulun, Balıkesirin sporcuları iştirak edecekler ve başarı gösterenler, zamanı gelince İstanbulda kampa alınacaklardı.

Futbolcuların, atletlerin, güreşçilerin, haltercilerin ve eskrimcilerin iştirak ettikleri bu Eskişehir seçmeleri, Türkiyede modern sporun konuşulmağa ve teşkilâtlanmağa başlamasından sonra -Galatasaraylıların, "Kin" şairi Emin Bülendin başkanlığında Galata römorkörü ile İzmite yaptıkları seyahati saymazsanız- yapılan ilk seyahat olacaktı. Seçmeler için tespit edilen tarih, Martti. Ekipleri, oyuncuları hazırlayacak olan antrenörlerden ikisi de bu tarihlerden önce memlekete getirilmişlerdi.

İstanbuldan Eskişehire gidecek sporcuları nasıl bir usul ile seçilmişlerdi, hatırlamıyorum Ama o, güzel bir bahar günü gibi ılık Mart sabahında Haydarpaşa garında toplanan arkadaşların hepsi bir bir gözümün önünde. Size onlardan, bugünkü kuşakların da tanıyabileceklerini sayayım da bakın, kimler, kimler yoktu bu kafilede!-. Zekiler (Sporel), İsmetler (Fenerbahçe başkanı - Yavuz), Nihatlar, Alâadinler. Caferler *(*Kaleci), Muslinler, Bediiler, Leblebiler, atlet Rauflar, Şekipler (eski mebus Engineri), Hilâlli gülleri Ekrem, Ömer Besim, Ünvan, ciritci Sudi, güreşçi Dünü (Sade), Vehpi, Sadullah, Halterci Cemal, eskrimci Fuat-. Daha da kimler, kimler!... İdarecileri arasında, yol boyunca elinden beyaz süed eldivenini çıkarmayan Ali Sami bey çizgili pantalon ve ceketatay giymiş Selim Sırrı bey, Ahmet Fetgerli bey ve, ne sebep ve sıfatla bu kafileye katıldığını hâlâ merak ettiğim, Çelebi Said (Traşçı) ve Sakallı Nazmi Acar ile, tabii, iki de ecnebi antrenör bulunuyordu.

Eskişehir İstiklâl Savaşının destanlar yaratmış kasabalarından biriydi. Orayı görecek, hâdiseleri kahraman halkının ağzından dinleyecek ve geçmişi beraber yaşamağa çalışacaktık. Bizi orada Kemalettin Sami Paşa misafir edecekti. Resimlerinden tanıdığımız ta genç ve yakışıklı kumandan, sonu kurtuluşa varan amansız mücalelenin kahraman başlarından biriydi Ona biliyorduk ve biliyorduk ki o. Büyük Mustafa Kemalin en güvendiği, en sevdiği silâh arkadaştan lirasında idi. Sonra yolumuz, muharebenin izlerini hâlâ taşıyan böl--elerden geçecekti. Kahpe bir düşmanın yakıp yıktığı kalabalarımızı attığı köprülerimizi yüreklerimiz kanayarak görecek, perişan kaçısın şahidi devrilmiş trenlere, yanmış vagonlara, parçalanmış lokomotiflere bakıp, yürek soğutacaktık- Sonunda Parise gidilsin veya gidilmesin, bu, bizim için ne paha biçilmez bir mutluluktu!.. Trenimiz hareket ederken biz bu mutluluğun heyecanı içinde idik.

Güneşte kalmaktan mütevellit

BAŞ AĞRILARINI

OPON

teskin eder

OPON, baş, diş, adale, sinir, romatizma ağrılarını teskin eder. **OPON,** bayanların muayyen zamanlardaki sancılarında faydalıdır. **OPON** günde 6 tablete kadar alınabilir

(Faal: 5446) - 134

Demiryolunda „ En aklı başında "yatırım

GENERAL MOTORS LOKOMOTİFLERİ

General Motors Lokomotifleri

Bakım ihtiyaçlarının çok az olmasında eşsiz bir örnek tesis etmişlerdir. Bu, her zaman çalışmaya hazır olan az miktarda lokomotif ihtiyacı ve daha az sermaye yatırımı demektir.

GENERAL MOTORS LOCOMOTIVES

GM